

วารสาร

บัณฑิตศึกษาศาชัยภูมิปริทรรศน์

Journal of Graduate Studies Chaiyaphum Review

ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2566 Vol.1 No. 3 September-December 2023

ISSN 3027-7965 [Online]

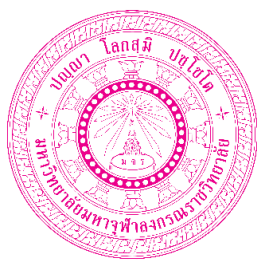
JGCR

062 413 8460

jornal.chaiyaphum@gmail.com

วารสารบัณฑิตศึกษาชัยภูมิปริทรรศน์

Journal of Graduate School Chaiyaphum Review

ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 [กันยายน-ธันวาคม 2566]

Vol.1 No.3 [September-December 2023]

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นวารสารตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย บทความหนังสือและบทความวิชาการประเภทอื่นๆ
2. เพื่อเป็นสื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงวิชาการของนักวิจัยและนักวิชาการทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อเป็นวารสารเสนอองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานุชายตามหลักการศึกษาเชิงพุทธศาสตร์ และศาสตร์ต่างๆ
4. เพื่อพัฒนาวารสารให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาและเป็นการส่งเสริมการพัฒนาคณาจารย์ผลงานการวิจัยและบทความทางวิชาการทางพระพุทธศาสนาและศาสนาต่างๆ รวมทั้งปรัชญาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน TCI

เจ้าของ

กองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตศึกษาชัยภูมิปริทรรศน์
วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เลขที่ 97 หมู่ที่ 14 บ้านโนนเหลื่อม ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ 36000
โทรศัพท์ 082-134-1049, 082-443-9987

ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.

พระเทพภาวนาวิกรม

พระราชวิมลโมลี, ผศ.ดร.

พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.

พระเทพปวรเมธี, รศ.ดร.

พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม

บรรณาธิการ

พระศรีสัจญาณมุนี, ผศ.ดร.

กองบรรณาธิการ

พระเมธีสุตาภรณ์, ผศ.ดร.

พระครูสังวรวิรักษ์, ผศ.ดร.

พระครูใบฎีกาหัตถ์ กิตตินนโท, ผศ.ดร.

พระมหาปัญญาวรวัฒน์ สิริภทโท, ผศ.ดร.

พระมหาหมื่นวินทร์ ปุริสุตโต, ผศ.ดร.

ศาสตราจารย์ ดร.วัชระ งามจิตรเจริญ

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตามใจ อริสุทธิโยธิน

ดร.หม่อมอัญชลี ยุคล ณ อยุธยา

ดร.กนกกรส ผลากรกุล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

อาจารย์พิเศษ คณะพุทธศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประธานกรรมการมูลนิธินายแพทย์สุจินต์ ผลากรกุล

ผู้จัดการวารสารและประสานงาน

ดร.พูนศักดิ์ กมล

พิมพ์ที่

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ 97 หมู่ที่ 14 บ้านโนนเหลื่อม ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ 36000

โทรศัพท์ 082-134-1049, 082-443-9987

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

พระมหามงคลกานต์ ฐิตธมโม, รศ.ดร.

พระมหาวชิรุย์ สิทธิเมธี, ดร.

พระมหาสังคม ขณานันท, ดร.

พระอธิการสุภาพร เตชธโร, ดร.

พระเจ้าตุงกรัง ชูศรี, ดร.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินัย ภูมิสุข

ดร.กาญจนาพงศ์ สุวรรณ

ดร.ธนรัฐ สะอาดเยี่ยม

ดร.พูนศักดิ์ กมล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตสุรินทร์

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตโต, ผศ.ดร.

พระปลัดสุรวุฒิ ฉันทธมโม, ผศ.ดร.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาติรี ชุมเสน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ สนวา

ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ

ดร.ประชัน ชะชิกุล

พันตำรวจโทหญิง ดร.ปิยะนุช ศรีสรานุกรม

ดร.ศรุตานนท์ ขอบประดิษฐ์

ดร.สมเจต หลวงกัน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา กรุงเทพมหานคร

บทบรรณาธิการ

วารสารบัณฑิตศึกษาชัยภูมิปริทรรศน์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 ได้เปิดรับบทความที่มาจากหลายหน่วยงานจึงทำให้มีเนื้อหาที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ แต่ละบทความมีการพิจารณาในหลายเรื่องทั้งในเรื่องคุณภาพและปริมาณ กล่าวคือเรื่องคุณภาพนั้นทุกบทความล้วนได้รับการพิจารณาตรวจสอบบทความอย่างละเอียดรอบคอบ ส่วนเชิงปริมาณนั้นก็ไม่รับบทความในจำนวนที่มากเกินไปเพื่อสะดวกกับการบริหารจัดการวารสาร โดยฉบับนี้มีจำนวน 5 เรื่องดังนี้

บทความวิจัยมีดังนี้ 1) การพัฒนาบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google Classroom เรื่อง การใช้โปรแกรม Microsoft Power Point นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองข่า (ครูประชาวิทยา) เขียนโดย อีรุดดี สมโสภาพ, ลักษณะ สุกใส มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ 2) ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในการจัดกิจกรรมโครงการประชุมวิชาการ “ครุฑนิพนธ์สัมพันธ์” สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เขียนโดย ปิพิชญา พรหมกันธา, พัทธนันท์ พาป้อ, ปุณ ชมภูพระ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, สิริศักดิ์ อาจวิชัย คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

บทความวิชาการ มีดังนี้ 1) การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน เขียนโดย สรรค์ชัย ไชยสกุลวงศ์, ณรงค์ ชัยช้าง, อัญญาณี ชัยช้าง วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2) ภาวะผู้นำทางจริยธรรมของผู้นำยุคใหม่ เขียนโดย ว่าที่ ร.ต.หญิง สุทธธัญญ์ โอบอ้อม, กฤตพร จวบฤกษ์เย็น ศูนย์ฝึกพณิชยน์วิ กรมเจ้าท่า, จิราภรณ์ สังข์กลิ่นหอม โรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง) 3) แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น เขียนโดย อภินพ ฮาดภักดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้รับประเมินบทความ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงบทความให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของการประเมินคุณภาพวารสารของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย Thai Journal citation index Centre (TCI)

พระศรีสัจจานุมนี, ผศ.ดร.

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

1	การพัฒนาบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google Classroom เรื่อง การใช้โปรแกรม Microsoft Power Point นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองขา (ครูประชาวิทยา)	1
	Developing web Lessons with Google Classroom Story using the Microsoft Power Point Program Mathayom 1 students Ban Nong Kha School (Kuru Prachawittaya).	
	ธีรวุฒิ สมโสภาพ, ลักขณา สุกใส	
2	ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในการจัดกิจกรรมโครงการประชุมวิชาการ “ครุณิพนธ์ สัมมนา” สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ	9
	The Factors Supporting Success in Organizing Seminar Academic Conference Project Activities, “Teacher Thesis Seminar” in Thai Language Program, Faculty of Education, Chaiyaphum Rajabhat University.	
	ปพิชญา พรหมกันธา, พัทธนันท์ พาป้อ, ปุณ ชมภูพระ, สิริศักดิ์ อาจิชัย	
3	การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน	23
	Promoting the Health of the Elderly in the Community.	
	สรรค์ชัย ไชยสกุลวงศ์, ณรงค์ ชัยช้าง, อัญญาณี ชัยช้าง	
4	ภาวะผู้นำทางจริยธรรมของผู้นำยุคใหม่	33
	Ethical Leadership of New Generation Leaders.	
	ว่าที่ ร.ต.หญิง สุทธญาณ โอบอ้อม, กฤตพร จวบฤกษ์เย็น, จิราภรณ์ สังข์กลิ่นหอม	
5	แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น	42
	Guidelines for Preventing and Solving Corruption Problems at the Local Level.	
	อภิณพ ฮาดภักดี	

การพัฒนาบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google Classroom เรื่อง การใช้โปรแกรม Microsoft Power Point นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองข่า (คุรุประชาวิทยา)
Developing web Lessons with Google Classroom Story using the Microsoft Power Point Program Mathayom 1 students Ban Nong Kha School
(Kuru Prachawittaya)

ธีรวุฒิ สมโสภภาพ¹, ลักขณา สุกใส²

Theerawut Somsophap¹, Luckhana Suksai²

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Rajabhat Chaiyaphum University

Corresponding author, e-mail: theerawutsomso@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google classroom เรื่องการใช้งาน Microsoft Power Point สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองข่า (คุรุประชาวิทยา) อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ” วัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google classroom เรื่อง การใช้โปรแกรม Microsoft Office Power Point ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google classroom เรื่อง การใช้โปรแกรม Microsoft Office Power Point ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google classroom เรื่อง การใช้โปรแกรม Microsoft Office Power Point ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านหนองข่า (คุรุประชาวิทยา) จำนวน 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1)บทเรียนผ่านเว็บด้วย Google classroom เรื่องการใช้งาน Microsoft Power Point 2)แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการใช้งานโปรแกรม Microsoft Power Point 3) แผนการจัดการเรียนรู้ประกอบบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google classroom เรื่องการใช้งานโปรแกรม Microsoft Power Point และ 4) แบบวัดประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนผ่านเว็บด้วยโปรแกรม Google classroom เรื่องการใช้งานโปรแกรม Microsoft Power Point สถิติพื้นฐานที่ใช้เพื่อเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบก่อนกับหลังเรียนใช้การทดสอบค่า t แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google classroom เรื่องการใช้งานโปรแกรม Microsoft Power Point สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า บทเรียนผ่านเว็บที่สร้างขึ้นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับเท่ากับ $E1/E2 = 82.39/83.33$ เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม Microsoft Power Point พบว่าคะแนนการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองข่า (คุรุประชาวิทยา) อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ที่เรียนด้วยบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม Microsoft Power Point พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.58)

คำสำคัญ: การพัฒนาบทเรียนผ่านเว็บ, กูเกิ้ล คลาสรูม, ไมโครซอฟต์พาวเวอร์พอยท์

Abstract

Research on “Development of web-based lessons with Google classroom on the use of Microsoft Power Point for Mathayom 1 students. Ban Nong Kha School (Kuru Prachawittaya), Kaset Somboon District Chaiphum Province” Objective 1) To develop and find the effectiveness of web-based lessons with Google classroom on the use of Microsoft Office Power Point program for Mathayomsuksa 2 students. 1 Effective according to the standard criteria 80/80 2) To compare academic achievement before and after studying with web lessons with Google Classroom story Using Microsoft Office Power Point, Mathayomsuksa 1 level 1 and 3) to study student satisfaction with web-based lessons with Google classroom regarding the use of Microsoft Office Power Point of Mathayom 1 students Target group used in this research I am a high school student. 1 who are studying in the 1st semester of academic year 2023 at Ban Nong Kha School (Kuru Pracha Witthaya), 22 people. The tools used in this research consist of 1) Web lessons with Google Classroom on using Microsoft Power Point 2) Academic achievement test regarding the use of the Microsoft Power Point program. 3) Lesson plan for web-based lessons with Google classroom. Regarding the use of the Microsoft Power Point program and 4) a measure to assess student satisfaction with web-based lessons using the Google classroom program regarding the use of Microsoft Power Point. The basic statistics used to compare pre-and post-test scores used an independent t-test. Connect.

Keywords: the Developing Web-Based Lessons, Google classroom, Microsoft Power Point.

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 โลกก้าวเข้าสู่ยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารหรือไอที (IT) ทำให้การเรียนรู้ และการดำเนินชีวิตในสังคมปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมต่างๆ เป็นจำนวนมากยิ่งเทคโนโลยีมีความก้าวหน้ามากขึ้นเท่าใดยิ่งทำให้นวัตกรรมรูปแบบต่างๆ มากขึ้นทุกสังคมต้องปรับตัวและรับมือกับความเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะในแวดวงการศึกษาการนำเอานวัตกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนสามารถพัฒนาคุณภาพและศักยภาพในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ (วัชรพล วิบูลยศรีน, 2556 อ้างอิงใน วรรณพร และจิตรสังวรณ์: 1) ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันได้นำโปรแกรมสำเร็จรูปโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การเรียนการสอน

ทางไกลและการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายออนไลน์ (ทิตินา แคมมณี, 2556: 149–155) เข้ามาเป็นสื่อช่วยในการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โปรแกรม Google classroom เป็นโปรแกรมออนไลน์หนึ่งที่ช่วยในการเรียนการสอนของครูโดยสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาแหล่งข้อมูลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบไฟล์ เสียง วิดีโอ ที่นักเรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ง่าย และไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน เวลาใด ก็สามารถเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้บทเรียนออนไลน์เป็นการใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet) ผ่านสื่อกลางในการส่งผ่านเครือข่ายและสร้างการศึกษาที่มีปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้ด้วยตัวเองผู้เรียนจะได้เรียนตามความสามารถและความสนใจของตนโดยเนื้อหาของบทเรียนซึ่งประกอบด้วยข้อความ รูปภาพ เสียง วิดีโอและมัลติมีเดียอื่นๆ จะถูกส่งไปยังผู้เรียนเชื่อมโยงระบบเป็นเครือข่ายที่สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาและทุกคนสามารถประเมินติดตามพฤติกรรมของผู้เรียนได้เสมือนการเรียนในห้องเรียนจริง (วัชรภรณ์ เฟื่องสุข. 2559: บทคัดย่อ)

จากความสำคัญของเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความคิดที่จะพัฒนาบทเรียนออนไลน์ด้วยโปรแกรม Google classroom เรื่อง การใช้โปรแกรม Microsoft Power Point สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองข่า (คุรุประชาวิทยา) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและทำให้ผลการเรียนรู้เรื่องของการใช้งาน นำเสนอผลงานโดยใช้คอมพิวเตอร์การใช้เทคนิคการนำเสนอผลงานดีขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยรวมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 บรรลุเป้าหมายของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพตามเกณฑ์ของ โรงเรียนให้ดีขึ้นตามลำดับ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนา และหาประสิทธิภาพบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google classroom เรื่อง การใช้โปรแกรม Microsoft Office Power Point ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google classroom เรื่อง การใช้โปรแกรม Microsoft Office PowerPoint ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google classroom เรื่อง การใช้โปรแกรม Microsoft Office Power Point ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านหนองข่า (คุรุประชาวิทยา) จำนวน 22 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น คือ การเรียนด้วยบทเรียนผ่านเว็บ Google classroom เรื่อง การใช้โปรแกรม MICROSOFT OFFICE POWER POINT นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.2 ตัวแปรตาม คือ 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 2. ความพึงพอใจของนักเรียน

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตด้านเนื้อหา คือ การใช้โปรแกรม Power Point ดังนี้

แผนที่ 1 รู้จักกับโปรแกรม Power Pointจำนวน 2 ชั่วโมง

แผนที่ 2 การใช้เมนูและแถบเครื่องมือจำนวน 2 ชั่วโมง

แผนที่ 3 การสร้างสไลด์แบบต่างๆ จำนวน 2 ชั่วโมง

แผนที่ 4 การใส่ข้อความโดยใช้กล่องข้อความ จำนวน 2 ชั่วโมง

4. ระยะเวลาในการทำวิจัย

ระยะเวลาในการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โดยใช้เวลาในการทดสอบไม่น้อยกว่า 16 ชั่วโมง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. บทเรียนผ่านเว็บ Google classroom การใช้โปรแกรม Microsoft Office Power Point กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการใช้โปรแกรม Microsoft Office Power Point ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 4 แผน

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การใช้โปรแกรม Microsoft Office Power Point ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

4. แบบสอบถามความพึงใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google classroom เรื่อง การใช้โปรแกรม Microsoft Office Power Point จำนวน 10 ข้อ

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งเชิงทดลอง (Quasi-Experimental Design) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดแบบแผนการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pre-test-Post-test Design

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วางแผนการดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการใช้งาน Microsoft Office Power Point สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. ผู้วิจัยดำเนินการสอนโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยแอปพลิเคชัน Google Classroom เรื่อง การใช้โปรแกรม Microsoft Office Power Point ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3. เมื่อนักเรียนศึกษาจบจนครบทั้ง 4 เรื่อง แล้วทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การใช้โปรแกรม Microsoft Office Power Point สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

4. ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม Microsoft Power Point สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

5. เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดแล้วนำผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนไปวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ สถิติการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) สถิติการหาค่าความยากง่าย สถิติการหาค่าอำนาจจำแนก และสถิติการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทั้งฉบับ

2. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. สถิติที่ใช้เพื่อเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบก่อนกับหลังเรียนใช้การทดสอบค่า t แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม Microsoft Power Point สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม Microsoft Power Point สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองข่า (คุรุประชาวิทยา) อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

ประเภทการทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
ทดสอบระหว่างเรียน (E_1)	22	40	32.95	1.93	82.39
ทดสอบหลังเรียน (E_2)	22	30	25.00	2.35	83.33

จากตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม Microsoft Power Point สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 มีคะแนนเฉลี่ยระหว่างกระบวนการ (E_1) การจัดการเรียนการสอน เท่ากับ 82.39 และมีคะแนนเฉลี่ยของผลลัพธ์ (E_2) ในจัดการเรียนการสอน เท่ากับ 88.64 แสดงว่า บทเรียนผ่านเว็บด้วย Google Site เรื่อง การใช้งานโปรแกรม Microsoft Power Point ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ $E_1/E_2 = 82.39/88.64$ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน $E_1/E_2 = 80/80$ ที่ตั้งไว้

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนกับหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม Microsoft Power Point

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนกับหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองข่า (คุรุประชาวิทยา) อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ที่เรียนด้วยบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม Microsoft Power Point

คะแนนทดสอบ	นักเรียน/คน	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	t-test	p-value
ก่อนเรียน	22	14.09	1.94	46.97	15.81	.000**
หลังเรียน	22	25.00	2.35	83.33		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนกับหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองข่า(คุรุประชาวิทยา) อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ที่เรียนด้วยบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม Microsoft Power Point พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 14.09$) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 26.59$) ก่อนเรียน

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองข่า (ครูประจำวิทยา) อำเภอเมืองเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม Microsoft Power Point

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองข่า (ครูประจำวิทยา) อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม Microsoft Power Point

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
		$\bar{X}$	S.D	การแปลผล
1.	เนื้อหาการเรียนลำดับ ง่ายต่อการเรียน	4.61	0.59	มากที่สุด
2.	เนื้อหา มีความกะทัดรัด ชัดเจน	4.33	0.66	มาก
3.	กิจกรรมมีความน่าสนใจและเหมาะสม	4.55	0.68	มากที่สุด
4.	ความง่ายของตำแหน่งเมนูในสื่อ	4.77	0.53	มากที่สุด
5.	ความง่ายของการใช้งาน	4.50	0.60	มาก
6.	ลักษณะ ขนาดและสีตัวอักษร รูปแบบ อ่านง่ายสบายตา	4.83	0.50	มากที่สุด
7.	รูปภาพในการประกอบสื่อเหมาะสม	4.66	0.57	มากที่สุด
8.	สามารถทบทวนบทเรียนได้ด้วยตนเอง	4.22	0.53	มาก
9.	สามารถใช้งานและควบคุมสื่อได้ง่าย	4.72	0.44	มากที่สุด
10.	สามารถติดตามทบทวนเนื้อหาในช่วงที่ขาดหายไประหว่างเรียนได้	4.50	0.68	มากที่สุด
รวม		4.57	0.58	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นผลการสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google classroom เรื่องการใช้งานโปรแกรม Microsoft Power Point สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับตามข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้

ฉันได้รับความรู้เรื่องการใช้งานโปรแกรม Microsoft Power Point เพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.50) และนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ต่อการเรียนด้วยบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google Site เรื่องการใช้งานโปรแกรม Microsoft Power Point สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 6 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1 ฉันได้รับความรู้เรื่องการใช้งานโปรแกรม Microsoft Power Point เพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.5)

รองลงมา คือ ข้อ 5 ฉันสามารถความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมไปใช้ในชีวิตจริงได้ ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.53) และ อันดับที่ 3 คือ ข้อ 3 กิจกรรมในบทเรียนผ่านเว็บ ให้อีกฉันได้ฝึกค้นคว้าด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.44) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีจำนวน 4 ข้อ โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ข้อ 2 บทเรียนผ่านเว็บ ทำให้ฉันชอบการเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ มากขึ้น ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.53)

อภิปรายผล

1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของสื่อบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google classroom เรื่อง การใช้โปรแกรม Microsoft Power Point สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า บทเรียนบทเรียนผ่านเว็บที่สร้างขึ้นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ $E1/E2 = 82.39/83.33$ ซึ่งมีผลทำให้นักเรียนมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับวาทีศย์ สมุทรศรี (2561: 12) สื่อมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัย พบว่า ก่อนการใช้สื่อมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์ร้อยละ 85 และหลังการใช้สื่อมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ร้อยละ 94 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 80/80 ประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 85/94

2. จากผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การใช้งานโปรแกรม Microsoft Power Point คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน แสดงว่า จัดการเรียนรู้อยู่ด้วยแอปพลิเคชัน Google Classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม Microsoft Power Point ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถ ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนที่สูงขึ้น แล้วนักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ที่ดีมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 14.09 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.9 คะแนน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้เฉลี่ยเท่ากับ 25.00 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.35 คะแนน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีนี้มีประสิทธิภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนมี พัฒนาการที่ดีขึ้นซึ่งมีความสอดคล้องกับอนุสรณ์ เราเท่า, ดิเรก มณีวรรณ และ มานัส สุนันท์ ได้ที่ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนออนไลน์ผ่านเว็บ รายวิชาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และวงจรสำหรับการศึกษาระดับอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ พบว่า คะแนนการทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.45 และคะแนนการทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 31.55 ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองข่า (ครูประชาวิทยา) อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ที่มีต่อบทเรียนผ่านเว็บ Google Classroom เรื่อง การใช้โปรแกรม Microsoft Power Point พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นผลการสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนผ่านเว็บ Google Classroom เรื่อง การใช้โปรแกรม Microsoft Power Point สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.58) สอดคล้องกับอินธิรา ดำรงกุล (2561) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนบนเว็บด้วยเทคนิคปัญหา เป็นฐานเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เรื่อง การออกแบบฐานข้อมูล พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.43) เนื่องจากบทเรียนมีการออกแบบพัฒนาขึ้นตามความ ต้องการของผู้เรียนและในดับบทเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและการเรียนรู้ร่วมกัน โดยใช้กระดาน สนทนา เพื่อการอภิปราย การแสดงความคิดเห็น การสร้างปฏิสัมพันธ์ด้วยห้องสนทนา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรพิจารณาความเหมาะสมด้านเวลาเพื่อให้นักเรียน และครูผู้สอนได้เตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ อย่างเต็มที่เพราะการเรียนวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจำเป็นต้องให้นักเรียนมีเวลาในการทำกิจกรรมเพิ่มเติม

2. ครูผู้สอนควรศึกษาบทเรียนผ่านเว็บคู่มือและลักษณะของการดำเนินการกิจกรรมให้ละเอียด เพื่อให้สามารถใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการส่งเสริมการสร้างบทเรียนผ่านเว็บเนื้อหาอื่นๆ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในส่วนที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ภาคทฤษฎีควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาประสิทธิภาพการสอน

2. ควรมีการศึกษาการใช้สื่อการสอนประเภทอื่นๆ เช่น บทเรียนออนไลน์ บทเรียนผ่านโทรศัพท์มือถือ เพื่อเปรียบเทียบกับบทเรียนผ่านเว็บด้วย Google classroom เรื่อง การใช้งานโปรแกรม Microsoft Power Point

เอกสารอ้างอิง

- ทิตินา แคมมณี. (2556). **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรพล วิบูลยศรีน. (2556). อ้างอิงใน วรณพร และจิตรสังวรณ์. (2559). **บทเรียนออนไลน์การเรียนการสอนผ่านเว็บคอมพิวเตอร์ช่วยสอน**. สืบค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม 2562, จาก <https://www.gotoknow>.
- วัชรภรณ์ เพ็งสุข. (2559). **การพัฒนาบทเรียนออนไลน์**. สืบค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม 2562. file:///C:/Users/bbb/Downloads.
- วาทีตย์ สมุทรศรี. (2561). **การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6**. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อินธิรา ดำรงกุล. (2561). **การพัฒนาบทเรียนบทเว็บโดยใช้การเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง การออกแบบฐานข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4**. การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 18 และลำปางวิจัย ครั้งที่ 4 (หน้า 71-86). ลำปาง: มหาวิทยาลัยลำปาง.

ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในการจัดกิจกรรมโครงการประชุมวิชาการ “ครุพนธ์สัมมนา”
สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
The Factors Supporting Success in Organizing Seminar Academic
Conference Project Activities, “Teacher Thesis Seminar”
in Thai Language Program, Faculty of Education,
Chaiyaphum Rajabhat University

ปพิชญา พรหมกันธา¹, พัทธนันท์ พาป้อ², ปุ่น ชมภูพระ³, สิริศักดิ์ อาจวิชัย⁴
Paphitchaya Phromkantha¹, Phatthanant Phapor², Pun Chomphuphra³,
Sirisak Ardwichai⁴
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ^{1,2,3}
คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ⁴
Faculty of Education, Rajabhat Chaiyaphum University^{1,2,3}
Faculty of Arts and Science, Chaiyaphum Rajabhat University⁴
Corresponding author, e-mail: thaiedu@cpru.ac.th¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในการจัดกิจกรรมโครงการประชุมวิชาการ “ครุพนธ์สัมมนา” สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในการจัดทำโครงการ “ครุพนธ์สัมมนา” ครั้งที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ และ 2) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของการจัดโครงการ “ครุพนธ์สัมมนา” ครั้งที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ประชากรของโครงการวิจัย คือ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 279 คน ที่ศึกษาในปีการศึกษา 2565 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมิน และพิจารณาบทความ (Peer Review) และผู้ที่สนใจเข้าร่วมรับฟังการนำเสนอผลงาน กลุ่มเป้าหมายของโครงการวิจัย รวมทั้งสิ้น 178 คน จำแนกเป็นนักศึกษาที่เข้าร่วมนำเสนอผลงาน ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมิน และพิจารณาบทความ (Peer Review) และผู้ที่สนใจเข้าร่วมรับฟังการนำเสนอผลงาน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความถี่

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในการจัดกิจกรรมโครงการประชุมวิชาการ “ครุพนธ์สัมมนา” สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ มีจำนวน 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านบุคลากร ด้านบริบทของโครงการ ด้านกระบวนการดำเนินการโครงการ และด้านความรู้ความเข้าใจเพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ประโยชน์ ตามลำดับ
2. ปัญหาอุปสรรคของการจัดโครงการ “ครุพนธ์สัมมนา” ครั้งที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พบว่า การสนับสนุนด้านงบประมาณไม่เพียงพอ มีการปรับลด

งบประมาณในการดำเนินโครงการส่งผลต่อการทำกิจกรรมตามแผนงานของโครงการ นอกจากนี้ปริมาณของงานด้านเอกสารและรายงานมีมากจนเป็นภาระเกินไป เครื่องมืออำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ รูปแบบการจัดโครงการไม่มีความหลากหลายทำให้ขาดความน่าสนใจ และการเบิกจ่ายงบประมาณที่ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยมีความล่าช้า

3. ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการจัดโครงการครั้งต่อไป พบว่า ในการจัดโครงการควรเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดโครงการให้มีความน่าสนใจเพื่อจูงใจนักศึกษาให้เข้าร่วมโครงการ ในการจัดโครงการแต่ละครั้งควรมีการสำรวจบุคลากรที่สะดวกในการเข้าร่วมโครงการ และกำหนดมอบหมายภาระงานให้ชัดเจน ควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดโครงการให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการโครงการ และควรสนับสนุนบุคลากรและเครื่องมืออำนวยความสะดวก

คำสำคัญ: ปัจจัยส่งเสริม, ประชุมวิชาการ, ครุภัณฑ์

Abstract

The subject research “The factors supporting success in organizing seminar academic conference project activities, “teacher thesis seminar” in Thai language program, faculty of education, Chaiphum Rajabhat University” has the objectives 1) to study the levels and factors that support success in project preparation. “Teacher Thesis Seminar 1st” in Thai Language Program, Faculty of Education, Chaiphum Rajabhat University and 2) to study problems and obstacles and gather suggestions for project management. “Teacher Thesis Seminar 1st” in Thai Language Program, Faculty of Education, Chaiphum Rajabhat University The population of the research project is 1st-4th year Thai language students who studied in the academic year 2022 and consider the article (Peer Review) and those who are interested in attending to listen to the presentation, totaling 400 people. The target group of this research is qualified people assessed and consider the article (Peer Review). Participants present the article, and 178 people who are interested in attending the hearing were selected by random selection. The statistics used to analyze the data were descriptive statistics, percentage, mean, standard deviation, and frequency.

The results of the research were as follows:

1. The Factors supporting success in organizing academic conference project activities “Teacher Thesis Seminar” in the Thai Language Program, Faculty of Education, Chaiphum Rajabhat University, had 4 factors: personnel factors, project context project implementation process and cognitive aspects to bring knowledge that have been adapted for use, which all 4 factors support the success of the project management.

2. The problems and obstacles of project management “Teacher Thesis Seminar 1st” in Thai Language Program Faculty of Education, Chaiphum Rajabhat University found that the budget support was insufficient. There is a reduction in the budget for the project, affecting the activities according to the project plan. In addition, the volume of paperwork and reports is overwhelming. Insufficient facilities. The style of the project is not diverse,

making it lack of interest and budget disbursements. The approval of the university has been delayed.

3. The Suggestions for resolving the next project management found that in organizing the project there should be a variety of interesting forms of project management in order to motivate students to participate in the project. In organizing each project, there should be a survey of personnel who are comfortable participating in the project and define clear assignments of tasks. There should be sufficient budget support for project management and should support personnel and facilities.

Keywords: factors supporting, academic conference, teacher thesis seminar.

บทนำ

ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง รายละเอียดของมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2563 ได้กำหนดมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมีมาตรฐานความรู้ ด้าน “การวัด ประเมินผล การเรียนรู้ และการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน” กำหนดสมรรถนะไว้ว่า “ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนได้” และในมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ได้กำหนดสมรรถนะในด้านการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า “วิจัย สร้างนวัตกรรม และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน” (ราชกิจจานุเบกษา, 2563: 10-14) คำว่า “วิชาชีพครู” เป็นวิชาชีพที่สำคัญมีบทบาทมากในการพัฒนาคน และพัฒนาชาติ ครูผู้สอน คือ สื่อกกลางที่ทำให้เกิดกระบวนการการเรียนรู้และเป็นผู้ทำงานร่วมกับนักเรียนในการแสวงหาความรู้ รวมไปถึงการป้อนข้อมูลที่ถูกต้องให้กับผู้เรียน รวมถึงสื่อการเรียนรู้หรือนวัตกรรมต่างๆ ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ก่อนจบหลักสูตร นักศึกษาจะต้องมีการนำเสนอองค์ความรู้ในเนื้อหาวิชาเอกมาบูรณาการกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ นำไปสู่วิจัยในชั้นเรียน (มคอ.2, 2562 : 38) โดยมีสาระการฝึกทักษะและสมรรถนะของวิชาการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 4 ส่วนหนึ่งระบุว่า นักศึกษาสามารถทำวิจัย สร้างนวัตกรรม และสามารถประยุกต์ใช้ดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนได้ สามารถทำงานเป็นทีม สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการนำเสนอผลการฝึกปฏิบัติวิชาชีพและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) (คู่มือฝึกประสบการณ์คณะครุศาสตร์, 2565: 33) เมื่อสิ้นสุดกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพจากสถานศึกษาและ นักศึกษาจะต้องประมวลความรู้ที่ได้รับบูรณาการการจัดการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ณักรณศึกษา การฝึกปฏิบัติใช้การสะท้อนคิดเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองในการเป็นครูที่ดี มีความรอบรู้ ทันสมัย และทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำเสนอในรายวิชา (มคอ.2, 2562: 33) ดังนั้น นักศึกษาจะต้องนำองค์ความรู้ทั้งหมดตลอดระยะเวลาที่เรียนในหลักสูตรมานำเสนอผลงานวิชาการเพื่อให้สอดคล้องกับรายวิชาโครงงานและสัมมนา (5052814) (มคอ.2, 2562: 38) ตามคำอธิบายรายวิชาที่ระบุว่า นักศึกษาจะต้องสืบค้น วิเคราะห์หลักการทำโครงงานและสัมมนาภาษาไทย ฝึกปฏิบัติการกำหนดประเด็นปัญหา สืบค้นข้อมูล สรุปองค์ความรู้และนำเสนอในรูปแบบโครงงานและสัมมนาเชิงวิชาการ

ดังนั้น สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับการพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ รวมถึงการฝึกการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน และการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับราชกิจจานุเบกษาและ

ประกาศคณะกรรมการคุรุสภาข้างต้น จึงได้จัดโครงการ “การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานครุภัณฑ์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พ.ศ. 2566 ครั้งที่ 1” หัวข้อ “ครุภัณฑ์ สัมมนา: ภาษาไทยหัวใจแห่งการเรียนรู้สู่เนื้องานครุภัณฑ์” เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาวิชาชีพครูได้แสดงความสามารถในการนำเสนองานวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยในชั้นเรียนเป็นฐาน อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ได้สร้างสรรค์ผลงานวิชาการด้านการเรียนการสอนให้ก้าวหน้าต่อไป ในการนำเสนอผลงานทางวิชาการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการจัดทำโครงการ “ครุภัณฑ์สัมมนา” ครั้งที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของการจัดทำโครงการ “ครุภัณฑ์สัมมนา” ครั้งที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะการจัดโครงการ “ครุภัณฑ์สัมมนา” ครั้งที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัย 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านบริบทของโครงการ 3) ด้านกระบวนการดำเนินการโครงการ และ 4) ด้านความรู้ความเข้าใจเพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ประโยชน์ น่าจะมีผลต่อความสำเร็จในการจัดทำโครงการ “ครุภัณฑ์สัมมนา” ครั้งที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมายของโครงการวิจัย

ประชากรของโครงการวิจัย คือ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 279 คน ปีการศึกษา 2565 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมิน และพิจารณาบทความ (Peer Review) และผู้ที่สนใจเข้าร่วมรับฟังการนำเสนอผลงาน

กลุ่มเป้าหมายของโครงการวิจัย รวมทั้งสิ้น 178 คน ประกอบด้วย นักศึกษาที่เข้าร่วมนำเสนอผลงาน จำนวน 57 คน ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมิน และพิจารณาบทความ (Peer Review) จำนวน 25 คน และผู้ที่สนใจเข้าร่วมรับฟังการนำเสนอผลงาน จำนวน 96 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย

ตัวแปรของโครงการวิจัย ประกอบด้วย

ตัวแปรต้น คือ ปัจจัยที่ส่งผลให้โครงการประสบความสำเร็จในการจัดทำโครงการปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในการจัดกิจกรรมโครงการประชุมวิชาการ “ครุภัณฑ์สัมมนา” สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดยแบ่งออก 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านบุคลากร 2. ด้านกระบวนการ 3. ด้านงบประมาณ 4. ด้านอื่นๆ

ตัวแปรตาม คือ 1) ปัจจัยและระดับความสำเร็จของโครงการ และ 2) ปัญหาและแนวทางแก้ไข ปัญหาของโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้การวิจัยนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ตำแหน่งวิชาการ คุณวุฒิ สถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม และประเภทบทความที่น่าสนใจ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลให้โครงการประสบความสำเร็จในการจัดทำโครงการ “ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในการจัดกิจกรรมโครงการประชุมวิชาการ “ครุพนธ์สัมพันธ์” สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ” เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ของ ลิเคิร์ท (Likert) แบ่งระดับการวัดเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด แบ่งข้อคำถามออกเป็น ปัจจัยที่ส่งผลให้โครงการประสบความสำเร็จในการจัดทำโครงการ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านบริบทของโครงการ 3) ด้านกระบวนการดำเนินการโครงการ และ 4) ด้านความรู้ความเข้าใจเพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ประโยชน์

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคของการจัดโครงการ “ครุพนธ์สัมพันธ์” ครั้งที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ และข้อเสนอแนะเพื่อแก้ปัญหาในการจัดโครงการครั้งต่อไป เป็นคำถามในลักษณะคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็น แบ่งออกเป็น 2 ข้อย่อย ได้แก่ 1) ปัญหาอุปสรรคของการจัดโครงการ “ครุพนธ์สัมพันธ์” ครั้งที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ และ 2) ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการจัดโครงการครั้งต่อไป

การสร้างเครื่องมือการวิจัย เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามความคิดเห็น “ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในการจัดกิจกรรมโครงการประชุมวิชาการ “ครุพนธ์สัมพันธ์” สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ” มี 2 ลักษณะ คือ คำถาม แบบกำหนดให้ตอบหรือแบบปลายเปิด และคำถามแบบเปิดโอกาสให้ผู้ตอบร่วมแสดงความคิดเห็นหรือแบบปลายเปิด คณะผู้วิจัยมีขั้นตอนในการสร้าง โดย 1) กำหนดวัตถุประสงค์ของการสร้างแบบสอบถาม 2) ระบุเนื้อหาหรือประเด็นหลักที่จะถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่จะประเมิน 3) กำหนดประเภทของคำถามโดยอาจจะเป็นคำถามปลายเปิดหรือปลายปิด 4) ร่างแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น/ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 ข้อมูลหลักเกี่ยวกับเรื่องที่จะถาม และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ 5) ตรวจสอบข้อคำถามว่าครอบคลุมเรื่องที่จะวัดตามวัตถุประสงค์หรือไม่ 6) ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเนื้อหาและภาษาที่ใช้ 7) ทดลองใช้แบบสอบถามกับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม และ 8) ปรับปรุงแก้ไข แบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และดำเนินการจัดทำแบบสอบถาม

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนดังนี้

1. คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจทานและตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หรือการใช้ภาษา

2. วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach, 1970: 161; อ้างอิงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 115) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปแสดงว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นสามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งในการนำไปใช้ครั้งนี้แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่น 0.83 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นสูงสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

3. นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญมาทำการปรับปรุงแก้ไขและขอความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิผู้ดูแลงานวิจัย ก่อนจะนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างเมื่อผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งหมดแล้วทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไป

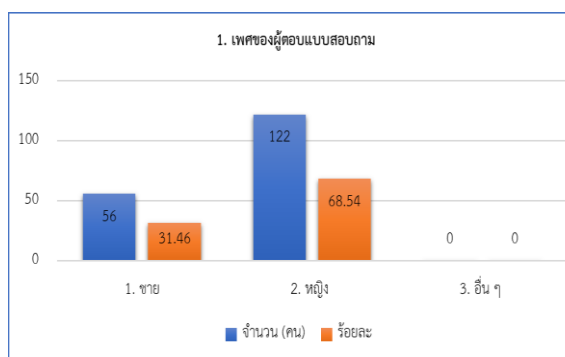
การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลการตอบแบบสอบถามมาสังเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำเสนอข้อมูลในประเด็นต่างๆ แบบพรรณนา (Description) เพื่อนำมาศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการจัดโครงการประชุมวิชาการนำเสนอผลงาน “ครุฑนิพนธ์สัมพันธ์” ครั้งที่ ๑๐ ในการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ดำเนินการ ดังนี้

1. การตรวจสอบข้อมูล คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับมาทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์และแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก
2. การลงรหัส นำแบบสอบถามที่ถูกต้องเรียบร้อยแล้วมาลงรหัสตามที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า
3. การประมวลผลข้อมูล ข้อมูลที่ได้ลงรหัสแล้วมาบันทึกเข้า file เพื่อทำการประมวลผล ซึ่งใช้โปรแกรม Excel ในการคำนวณผลหาค่าสถิติ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากผู้ตอบแบบสอบถามมาคิดเป็นค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. การแปลความหมายของคะแนนของระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ความหมายของคะแนนเฉลี่ยของคำตอบโดยอาศัยขอบเขตของคะแนนแบบ rating scale 5 ระดับ

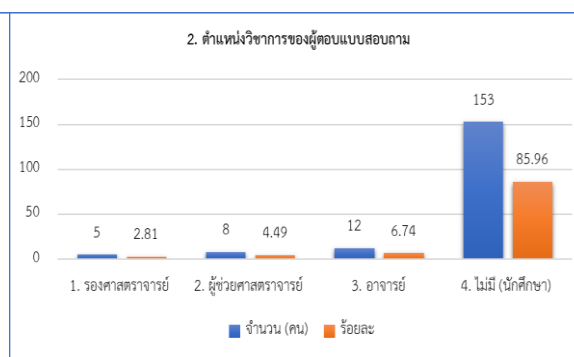
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความถี่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

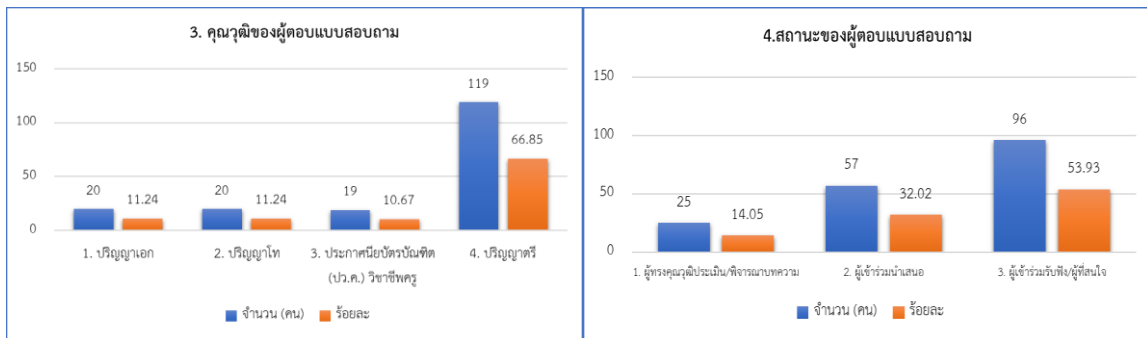
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม “ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในการจัดกิจกรรมโครงการประชุมวิชาการ “ครุฑนิพนธ์สัมพันธ์” สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ” ดังแผนภูมิที่ 1-5

แผนภูมิที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ด้านเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

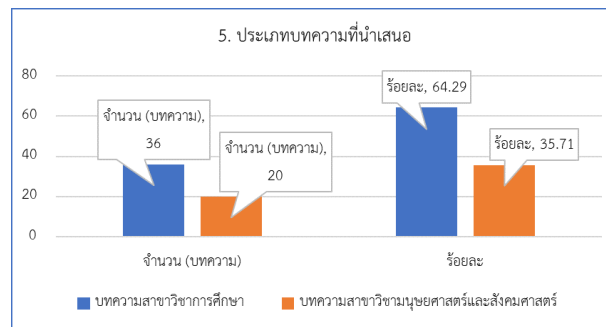

แผนภูมิที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ด้านตำแหน่งวิชาการของผู้ตอบแบบสอบถาม

แผนภูมิที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ด้านคุณวุฒิของผู้ตอบแบบสอบถาม

แผนภูมิที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ด้านสถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม

แผนภูมิที่ 5 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประเภทบทความที่นำเสนอ

จากแผนภูมิที่ 1 – 5 ผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งหมดจำนวน 178 คน จำแนกเป็น

1. ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 56 คน เพศหญิง จำนวน 122 คน
2. ผู้ตอบแบบสอบถามเป็น รองศาสตราจารย์ จำนวน 5 คน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จำนวน 8 คน อาจารย์ จำนวน 12 คน ไม่มีตำแหน่งวิชาการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ประกาศนียบัตรบัณฑิต (วิชาชีพครู) ปริญญาโท และผู้ที่สนใจเข้าร่วมรับฟัง จำนวน 153 คน

3. ผู้ตอบแบบสอบถามมีคุณวุฒิระดับปริญญาเอก จำนวน 20 คน ปริญญาโท จำนวน 20 คน ประกาศนียบัตรบัณฑิต (ปว.ค.) วิชาชีพครู จำนวน 19 คน และปริญญาตรี จำนวน 119 คน

4. ผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน/พิจารณาบทความ จำนวน 25 คน ผู้เข้าร่วมนำเสนอ จำนวน 57 คน และเป็นผู้เข้าร่วมรับฟัง/ผู้ที่สนใจ จำนวน 96 คน

5. ในโครงการประชุมวิชาการ “ครุณิพนธ์สัมพันธ์” สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ” ประเภทบทความที่นำเสนอ ทั้งหมดจำนวน 56 คน จำแนกเป็น บทความสาขาวิชาการศึกษา จำนวน 36 บทความ และบทความสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 20 บทความ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม “ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในการจัดกิจกรรมโครงการประชุมวิชาการ “ครุณิพนธ์สัมพันธ์” สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ”

ผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม “ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในการจัดกิจกรรมโครงการประชุมวิชาการ “ครุณิพนธ์สัมพันธ์” สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ” ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 1-2

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม “ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในการจัดกิจกรรมโครงการประชุมวิชาการ “ครุพันธ์สัมพันธ์” สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ” ด้านบุคลากร

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น					รวม (คน)	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
	5	4	3	2	1				
2.1 ด้านบุคลากร									
1. บุคลากรมีความพร้อมต่อการดำเนินกิจกรรมของโครงการ (จำนวนบุคลากร)	0	33	51	48	46	178	2.23	1.02	44.6
2. บุคลากรมีความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโครงการ	164	14	0	0	0	178	4.94	0.22	98.43
3. บุคลากรมีความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงาน ตลอดจนบทบาทหน้าที่ในส่วนที่ตนเองได้รับมอบหมายภารกิจกรรมต่างๆ ของโครงการ	152	26	0	0	0	178	4.85	0.29	97.08
4. บุคลากรมีการวางแผนร่วมกัน ติดตามประสานงานกันมีความรวดเร็ว โดยใช้ช่องออนไลน์ในการติดต่อแจ้งข้อมูลข่าวสารร่วมกัน	132	30	16	0	0	178	4.65	0.34	93.33
5. บุคลากรมีส่วนร่วมในการประชุมระดมความคิดเห็น เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ	154	14	10	0	0	178	4.81	0.28	96.18
2.2 ด้านบริบทของโครงการ									
1. วัตถุประสงค์ของโครงการประชุมวิชาการ “ครุพันธ์สัมพันธ์” สอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ	158	20	0	0	0	178	4.89	0.4	97.75
2. วัตถุประสงค์ของโครงการประชุมวิชาการ “ครุพันธ์สัมพันธ์” สอดคล้องกับนโยบายของคณะครุศาสตร์	168	10	0	0	0	178	4.94	0.22	98.88
3. วัตถุประสงค์ของโครงการประชุมวิชาการ “ครุพันธ์สัมพันธ์” สอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าร่วม	147	31	0	0	0	178	4.83	0.42	96.52
4. วัตถุประสงค์ของโครงการประชุมวิชาการ “ครุพันธ์สัมพันธ์” มีความชัดเจน	158	20	0	0	0	178	4.89	0.4	97.75
5. วัตถุประสงค์ของโครงการประชุมวิชาการ “ครุพันธ์สัมพันธ์” สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดได้จริง	170	8	0	0	0	178	4.96	0.12	99.1
6. โครงการประชุมวิชาการ “ครุพันธ์สัมพันธ์” มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพการณ์การจัดการเรียนในปัจจุบัน	170	8	0	0	0	178	4.96	0.12	99.1
7. โครงการประชุมวิชาการ “ครุพันธ์สัมพันธ์” สอดคล้องกับความต้องการของท่านในการพัฒนาความสามารถ และทักษะการเรียนรู้ของหลักสูตร	168	10	0	0	0	178	4.94	0.22	98.88

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น					รวม	X	S.D.	ร้อยละ
2.1 ด้านบุคลากร	5	4	3	2	1	(คน)			
2.3 ด้านกระบวนการดำเนินการโครงการ - 1) ความเหมาะสมของผู้รับผิดชอบโครงการ									
1. ผู้รับผิดชอบโครงการเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการบริหารโครงการอย่างเหมาะสม	170	8	0	0	0	178	4.96	0.12	99.1
2. ผู้รับผิดชอบโครงการมีการเตรียมพร้อมในการดำเนินการโครงการ	168	10	0	0	0	178	4.94	0.22	98.88
3. ผู้รับผิดชอบโครงการมีทักษะในการบริหารโครงการ	148	30	0	0	0	178	4.83	0.38	96.63
2.3 ด้านกระบวนการดำเนินการโครงการ - 2) ด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ									
1. การประชาสัมพันธ์และการประสานงาน	154	20	4	0	0	178	4.84	0.35	96.85
2. ความสะดวกในการลงทะเบียน	125	45	8	0	0	178	4.66	0.45	93.15
3. การดำเนินงานเป็นระบบและมีขั้นตอน	149	25	4	0	0	178	4.84	0.32	96.29
4. รูปแบบการจัดโครงการมีความเหมาะสม	139	21	18	0	0	178	4.68	0.52	93.6
5. ความเหมาะสมและระยะเวลาในการจัดโครงการ	157	10	11	0	0	178	4.82	0.44	96.4
2.3 ด้านกระบวนการดำเนินการโครงการ - 3) ความเหมาะสมของวิทยากรและการดำเนินการบรรยาย									
1. วิทยากรมีการเตรียมการและวางแผนการบรรยาย	170	8	0	0	0	178	4.96	0.12	99.1
2. วิทยากรมีความรู้ความสามารถในเนื้อหาที่บรรยาย	168	10	0	0	0	178	4.94	0.22	98.88
3. วิทยากรพูดได้ตรงประเด็นและชัดเจน	142	30	6	0	0	178	4.76	0.48	95.28
4. วิทยากรถ่ายทอดความรู้ได้เข้าใจง่าย	162	14	2	0	0	178	4.9	0.36	97.98
5. วิทยากรใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม	108	61	9	0	0	178	4.56	0.68	91.12
6. บุคลิกภาพของวิทยากรมีความเหมาะสม	148	30	0	0	0	178	4.83	0.38	96.63
7. วิทยากรเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	139	31	8	0	0	178	4.68	0.52	93.6
2.3 ด้านกระบวนการดำเนินการโครงการ - 4) ความเหมาะสมของอุปกรณ์/สื่อ สถานที่ที่ใช้ในการจัดโครงการ									
1. วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องใช้ในโครงการมีจำนวนเพียงพอ และเหมาะสม	89	50	39	0	0	178	4.29	0.68	85.62
2. เอกสารประกอบ ชัดเจน เข้าใจง่าย	100	44	34	0	0	178	4.37	0.59	87.42
3. สถานที่จัดโครงการมีความเหมาะสม	108	45	25	0	0	178	4.56	0.68	91.12
2.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดประชุมในหัวข้อที่ท่านมีโอกาสเข้าร่วม (เฉพาะผู้เข้าร่วมกิจกรรมภาคการนำเสนอผลงาน)									
1. ความน่าสนใจของหัวข้อในการนำเสนอ	80	9	7	0	0	96	4.76	0.32	95.21
2. ความรู้ความเชี่ยวชาญของผู้นำเสนอ	75	9	12	0	0	96	4.47	0.39	89.38
3. ความเหมาะสมของระยะเวลาที่จัดนำเสนอ	72	20	4	0	0	96	4.71	0.42	97.17
4. ความเหมาะสมของสถานที่จัดประชุม	79	14	3	0	0	96	4.8	0.34	95.83
5. การนำความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการเข้าร่วมประชุมฯ ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองด้านการพัฒนาหัวข้อวิจัย/โครงร่างวิจัย	83	10	3	0	0	96	4.83	0.28	96.67

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น					รวม (คน)	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
	5	4	3	2	1				
2.1 ด้านบุคลากร									
6. การนำความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการเข้าร่วมประชุมฯ ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองด้านการเขียนบทความวิจัยเพื่อการตีพิมพ์เผยแพร่	83	10	3	0	0	96	4.83	0.28	96.67
7. ความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการเข้าร่วมประชุมฯ ทำให้ท่านมีทัศนคติ แรงจูงใจ และแนวคิดเชิงบวกในการพัฒนาศักยภาพตนเองด้านการวิจัย	80	12	4	0	0	96	4.79	0.32	83.33
2.5 ด้านความรู้ความเข้าใจเพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ประโยชน์									
1. สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการเรียนและการปฏิบัติงานต่อยอดในอนาคตได้	87	9	0	0	0	178	4.95	0.19	98.99
2. สามารถนำความรู้ไปเผยแพร่/ถ่ายทอดได้	82	14	0	0	0	178	4.94	0.22	98.43
3. สามารถนำความรู้ไปสร้างสื่อ นวัตกรรม และงานวิจัยในอนาคตได้	88	8	0	0	0	178	4.96	0.12	99.1

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม “ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในการจัดกิจกรรมโครงการประชุมวิชาการ “ครุฑพนธ์สัมพันธ์” สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ” เรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านบริบทของโครงการ 3) ด้านกระบวนการดำเนินการโครงการ และ 4) ด้านความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับด้านความรู้ความเข้าใจเพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ประโยชน์ ตามลำดับ

ตารางที่ 2 สรุปค่าเฉลี่ยของปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในการจัดกิจกรรมโครงการประชุมวิชาการ “ครุฑพนธ์สัมพันธ์” สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดยรวม

หัวข้อการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
1. ด้านบุคลากร	4.30	0.43	85.92
2. ด้านบริบทของโครงการ	4.92	0.27	98.29
3. ด้านกระบวนการดำเนินการโครงการ	4.73	0.41	94.21
4. ด้านความรู้ความเข้าใจเพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ประโยชน์	4.95	0.18	98.84
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	4.72	0.32	94.31

จากตารางที่ 2 สรุปค่าเฉลี่ยของปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในการจัดกิจกรรมโครงการประชุมวิชาการ “ครุฑพนธ์สัมพันธ์” สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.32 คิดเป็นร้อยละ 94.31 ความสำเร็จอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อแจกแจงเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในการจัดกิจกรรมโครงการประชุมวิชาการ “ครุฑพนธ์สัมพันธ์” สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ อันดับแรก คือ

1. ด้านความรู้ความเข้าใจเพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.95 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.18 คิดเป็นร้อยละ 98.84 ความสำเร็จอยู่ในระดับ มากที่สุด

2. ด้านบริบทของโครงการ 4.92 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.27 คิดเป็นร้อยละ 98.29 ความสำเร็จอยู่ในระดับ มากที่สุด

3. ด้านกระบวนการดำเนินการโครงการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41 คิดเป็นร้อยละ 94.21 ความสำเร็จอยู่ในระดับ มากที่สุด

4. ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.43 คิดเป็นร้อยละ 85.92 ความสำเร็จอยู่ในระดับ มาก

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในการจัดกิจกรรมโครงการประชุมวิชาการ “ครุฑนิพนธ์ สัมมนา” สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ” สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในการจัดกิจกรรมโครงการประชุมวิชาการ “ครุฑนิพนธ์สัมมนา” สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ มีจำนวน 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านบุคลากร ด้านบริบทของโครงการ ด้านกระบวนการดำเนินการโครงการ และด้านความรู้ความเข้าใจเพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ประโยชน์ ตามลำดับ

2. ปัญหาอุปสรรคของการจัดโครงการ “ครุฑนิพนธ์สัมมนา” ครั้งที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พบว่า การสนับสนุนด้านงบประมาณไม่เพียงพอ มีการปรับลดงบประมาณในการดำเนินโครงการส่งผลต่อการทำกิจกรรมตามแผนงานของโครงการ นอกจากนี้ปริมาณของงานด้านเอกสารและรายงานมีมากจนเป็นภาระเกินไป เครื่องมืออำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ รูปแบบการจัดโครงการไม่มีความหลากหลายทำให้ขาดความน่าสนใจ และการเบิกจ่ายงบประมาณที่ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยมีความล่าช้า

3. ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการจัดโครงการครั้งต่อไป พบว่า ในการจัดโครงการควรเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดโครงการให้มีความน่าสนใจเพื่อจูงใจนักศึกษาให้เข้าร่วมโครงการ ในการจัดโครงการแต่ละครั้งควรมีการสำรวจบุคลากรที่สะดวกในการเข้าร่วมโครงการ และกำหนดมอบหมายภาระงานให้ชัดเจน ควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดโครงการให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการโครงการ และควรสนับสนุนบุคลากรและเครื่องมืออำนวยความสะดวก

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในการจัดกิจกรรมโครงการประชุมวิชาการ “ครุฑนิพนธ์สัมมนา” สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ” สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ว่า

1. ปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จในการจัดกิจกรรมโครงการประชุมวิชาการ “ครุฑนิพนธ์สัมมนา” สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ มีจำนวน 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านบุคลากร ด้านบริบทของโครงการ ด้านกระบวนการดำเนินการโครงการ และด้านความรู้ความเข้าใจเพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ประโยชน์ ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายด้านของปัจจัยที่ทำให้โครงการประสบผลสำเร็จนั้นประกอบด้วยหลายปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากร วัตถุประสงค์ของโครงการ กระบวนการดำเนินการโครงการ ด้านความเหมาะสมของผู้รับผิดชอบโครงการ ด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ ด้านความเหมาะสมของวิทยากรและการดำเนินการบรรยาย และด้านความเหมาะสมของอุปกรณ์/สื่อ สถานที่ที่ใช้ในการจัดโครงการ นอกจากนี้ ด้านความคิดเห็นของ

ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดโครงการยังมีส่วนสำคัญต่อผู้จัดโครงการในการนำประเด็นข้อคิดเห็นต่างๆ มาพัฒนา ปรับปรุงการจัดโครงการครั้งต่อไป อีกด้วย

2. ด้านปัญหาอุปสรรคของการจัดโครงการ “ครุภัณฑ์สัมมนา” ครั้งที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พบว่า 1) การสนับสนุนด้านงบประมาณไม่เพียงพอ 2) การปรับลดงบประมาณในการดำเนินโครงการ มีผลต่อการทำกิจกรรมตามแผนงานของโครงการ 3) ปริมาณของงานด้านเอกสารและรายงานมีมากจนเป็นภาระเกินไป 4) เครื่องมืออำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ 5) รูปแบบการจัดโครงการไม่มีความหลากหลายทำให้ขาดความน่าสนใจ และ 6) การเบิกจ่ายงบประมาณที่ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยมีความล่าช้า

3. ด้านข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการจัดโครงการครั้งต่อไป พบว่า 1) ควรปรับรูปแบบการจัดโครงการให้มีความน่าสนใจ เพื่อจูงใจนักศึกษาให้เข้าร่วมโครงการ 2) การจัดโครงการแต่ละครั้งควรมีการสำรวจบุคลากรที่สะดวกในการเข้าร่วมโครงการ และกำหนดมอบหมายภาระงานให้ชัดเจน 3) ควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดโครงการให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการโครงการ และ 4) ควรสนับสนุนบุคลากร และเครื่องมืออำนวยความสะดวก

จากผลการวิจัยข้างต้น การสัมมนาเป็นการจัดในลักษณะอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสพการณ์ หรือ เป็นการระดมความคิดเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เหมาะสำหรับกรณีที่ผู้เข้าร่วมสัมมนา มีประสบการณ์ ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนมีความเท่าเทียมกันในการแสดงความคิดเห็น ไม่มีวิทยากร มีแต่ผู้ประสานงาน หรือผู้จัดดำเนินการคอยอำนวยความสะดวก และให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาจะเลือกผู้นำกลุ่มการสัมมนาจากผู้เข้าร่วมสัมมนาด้วยกัน เพื่อเป็นตัวแทนในการรายงานการอภิปรายและดำเนินการสัมมนาไปตามตารางที่กำหนดไว้ (สมคิด แก้วสนธิ และสุนันท์ ปัทมาคม, 2545: 45) มีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็น และหาข้อสรุปหรือข้อเสนอแนะในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง มาร่วมปรึกษาหารือเพื่อกระทำการกิจกรรมสื่อสาร ให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง ร่วมกันคิดอย่างมีวัตถุประสงค์และมีระเบียบวิธี สถานทีที่หนึ่งตามเวลาที่กำหนด อีกทั้งการสัมมนายังเป็นรูปแบบของการประชุมร่วมกันของคณะบุคคล เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่ง ในการจัดการศึกษาระดับสูง เป็นกระบวนการเรียนรู้หรือแก้ปัญหาโดยอาศัยกระบวนการกลุ่มเป็นสำคัญ เพื่อการศึกษาค้นคว้าเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกันสำรวจ เรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน วิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่ประสบอยู่อย่างเป็นระบบ โดยคำนึงถึงบทบาทของการมีส่วนร่วมจากทุกส่วนตามหลักการประชาธิปไตย ภายใต้เวลาที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อสรุปและแนวทางที่ถูกต้องในการพัฒนาองค์กร ผลจากการสัมมนาจะช่วยให้ระบบและวิธีการทำงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้นผลสรุปที่ได้ถือว่าเป็นเพียงข้อเสนอแนะ ผู้เกี่ยวข้องจะนำไปปฏิบัติตามหรือไม่ก็ได้ (สมคิด บางโม, 2551: 159, สมิต สัจกร, 2552: 10, เกษม วัฒนชัย, 2551: 7, นิรันดร์ จุลทรัพย์, 2550: 270, ผล ยาวิชัย, 2553: 3, สุรศักดิ์ วงศ์สันติ, 2553: 1, ไพโรจน์ เนียมนาค, 2554: 2, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554, 2555: 1211) สอดคล้องกับผลการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ของนิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์, รังสรรค์ สิงห์เลิศ และสมสงวน ปัสสาโก (2553) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 4 ปัจจัย คือ ผู้นำ การสร้างเครือข่าย การบริหารและจัดการ และคณะกรรมการกลุ่ม โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.560 ผลการวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้าน และรวมรายด้าน พบว่า กลุ่มที่ประสบความสำเร็จ มีระดับการดำเนินงานอยู่ใน

ระดับมาก 12 ปัจจัย โดยปัจจัยด้านการบริหารและการจัดการ อยู่ลำดับแรก กลุ่มที่ไม่ประสบความสำเร็จ มีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก 7 ปัจจัย โดยปัจจัยด้านระเบียบข้อบังคับของชุมชน อยู่ลำดับแรก ด้านข้อเสนอแนะของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ต่อการดำเนินธุรกิจชุมชน โดยส่วนใหญ่ประชาชนมีความต้องการที่จะให้ภาครัฐ สถาบันการเงิน และภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือ และให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้นเพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาฝีมือ พัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ ให้เป็นที่นิยมของท้องตลาด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรณพันธุ์ อ่อนแย้ม (2562) เรื่อง ปัจจัยความสำเร็จและการศึกษาปัญหาในการบริหารจัดการโครงการวิทยาลัยนานาชาติมหาวิทยาลัยมหิดล ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการโครงการที่เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ ปัจจัยด้านบุคลากร รองลงมา คือ ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านกระบวนการ และปัจจัยด้านอื่นๆ ได้แก่ การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ อย่างชัดเจนและทั่วถึง และปัญหาที่พบบ้านบุคลากร ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงนโยบาย การมอบหมายหน้าที่ให้บุคลากรไม่เหมาะสมกับงาน ด้านกระบวนการ ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ไม่ครอบคลุม ไม่ชัดเจน กลุ่มเป้าหมายไม่เข้าร่วม วิทยากรไม่สามารถมาได้ตามกำหนด การกำหนดตัวชี้วัดล่วงหน้าเมื่อถึงเวลาดำเนินการจริงอาจทำตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ไม่ได้ กลุ่มเป้าหมายให้ความสนใจในการเข้าร่วมโครงการแบบไม่เต็มที่ด้านงบประมาณ อัตราการจ่ายค่าตอบแทนวิทยากร และการตั้งงบประมาณไม่เพียงพอ ด้านอื่นๆ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกต่อการจัดโครงการประชุมวิชาการ เพื่อปรับปรุงระบบการปฏิบัติงานด้านอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
2. ควรศึกษาระดับผลสัมฤทธิ์ในการบริหารจัดการโครงการตามแผนยุทธศาสตร์ในประเด็น ดังนี้ ได้แก่ มิติด้านประสิทธิผล มิติด้านคุณภาพการให้บริการ มิติด้านประสิทธิภาพ และมิติด้านการพัฒนาองค์กร เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของผลการศึกษาวิจัย
3. ควรมีการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยการบริหารโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อช่วยให้ทราบถึงแนวทางในการเสริมสร้าง และการพัฒนาในแต่ละปัจจัยได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้สามารถวางแผนและจัดเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- เกษม วัฒนชัย. (2551). **แนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียง**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ดี.
- นิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์, รังสรรค์ สิงห์เลิศ และสมสงวน ปัสสาโก. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม; ว.มร.ม.** 4(2), 103-111.
- นิรันดร์ จุลทรัพย์. (2550). **จิตวิทยาการประชุมนอบรมสัมมนา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผล ยาวิชัย. (2553). **สัมมนา (Seminar)**. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์.
- ไพโรจน์ เนียมนาค. (2554). **เทคนิคการสัมมนาและการฝึกอบรม**. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

- ราชกิจจานุเบกษา. (2563 : 10-14). ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง รายละเอียดของมาตรฐานความรู้ และประสบการณ์วิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4). พ.ศ. 2562 เล่ม 137 ตอนพิเศษ 109 ง ราชกิจจานุเบกษา 7 พฤษภาคม 2563.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. กรุงเทพฯ: นานมีบุค
พับลิเคชั่นส์.
- วรรณพันธุ์ อ่อนแย้ม. (2562). ปัจจัยความสำเร็จและการศึกษาปัญหาในการบริหารจัดการโครงการ
วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล. วารสารการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย. 6 (สิงหาคม), 1-8.
- ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. (2565). **คู่มือฝึกประสบการณ์คณะครุศาสตร์**. ศูนย์ฝึกประสบการณ์
วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- สมิทร สัณณกร. (2552). **การประชุมที่เกิดประสิทธิผล**. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์. (2562). **มคอ.2 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย (4 ปี)**
พ.ศ. 2562. สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- สุรศักดิ์ วงศ์สันติ. (2553). **การจัดประชุมให้มีประสิทธิภาพ:ยากหรือง่าย?**. คืบค้นวันที่ 26 มีนาคม
2565 จาก <http://www.npu.ac.th/General/pdf/r3.pdf>
- สมคิด บางโม. (2551). **เทคนิคการการฝึกอบรมและการประชุม**. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.

การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน Promoting the Health of the Elderly in the Community

สรศักดิ์ ไชยสกุลวงศ์¹, ณรงค์ ชัยช้าง², อัญญาณี ชัยช้าง³

Sanchai Chaisakulwong¹, Narong Chaichang², Unyarnee Chaichang³

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Chaiyaphum Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: sanchai0636259936@gmail.com

บทคัดย่อ

ปัจจุบันประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ปัญหาด้านสุขภาพของประชาชนที่จะเกิดจากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่ต้องเผชิญ คือ ความเจ็บป่วยและความบกพร่องในการทำงานของร่างกายในทุกๆ ด้านรวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับสภาพจิตใจ ซึ่งจะก่อให้เกิดรายจ่ายมหาศาลของประเทศ ดังนั้นเพื่อป้องกันและรับมือแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนในการป้องกันการเจ็บป่วย การสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุและการเตรียมความพร้อมของผู้สูงวัยเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุอย่างมีศักยภาพและมีสุขภาพที่ดี การดูแลและการรองรับสังคมผู้สูงอายุที่เหมาะสมกับสถานการณ์และทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ หากไม่มีการเตรียมการรองรับหรือการวางแผนที่ดีจะนำมาสู่การเกิดปัญหา หรือวิกฤติในการดูแลผู้สูงอายุในสังคมและชุมชนในอนาคต การส่งเสริมสุขภาพเป็นกระบวนการเพื่อให้ประชาชนสามารถควบคุมและสร้างเสริมสุขภาพของตนเอง โดยสนับสนุนด้านการศึกษา สิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ การเมือง นันทนาการ และอื่นๆ เพื่อก่อให้เกิดผลในเชิงของการดำเนินชีวิตที่เอื้อสุขภาพและป้องกันการเกิดโรคบุคคลและกลุ่มบุคคลทั่วไปในชุมชน

คำสำคัญ: การส่งเสริม, สุขภาพ, ผู้สูงอายุ

Abstract

Currently, Thailand is moving towards being a completely aging society. The public health problems that will arise from entering an aging society that must be faced are illnesses and impairments in every aspect of the body's functioning, including problems with the mental state. Which will create huge expenses for the country Therefore, to prevent and deal with such problems. Therefore, it is necessary to have a plan to prevent illness. Promoting the health of the elderly and preparing them to enter the elderly with potential and good health. Caring for and supporting the elderly society that is appropriate to the situation and keeping up with changes that will occur in the near future. If there is no preparation or good planning it will lead to problems or crises in caring for the elderly in society and communities in the future. Health promotion is the process of enabling people to control and enhance their own health. By supporting education, environment, society, economics, politics, recreation and others in order to create conditions for living that are

conducive to health and prevent disease for individuals and groups of people in general in the community.

Keywords: promotion, health, Elderly people.

บทนำ

ผู้สูงอายุในปัจจุบันนี้นอกจากอายุที่มากขึ้นแล้ว ยังมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจอีกด้วย เห็นได้ชัดจากริ้วรอยที่เพิ่มขึ้น การทำงานของอวัยวะภายในร่างกาย ที่เริ่มถดถอยลง ร่างกายอ่อนแอลง ช่วยเหลือตัวเองไม่ค่อยได้ เหมือนแต่ก่อน อีกทั้งโรคร้ายต่างๆ ก็ตามมา หลักการดูแลผู้สูงอายุ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

การดูแลผู้สูงอายุและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพดีนั้น นอกจากครอบครัวแล้วและผู้สูงอายุเอง ถือว่ามีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุให้มีสุขภาพที่ดีและร่างกายแข็งแรง โดยมี 4 ข้อที่จำเป็นอย่างยิ่ง 1. การดูแลด้านอาหาร เนื่องจากฟันผู้สูงอายุไม่แข็งแรงและมักมีปัญหาฟันหลุดร่วง ทำให้การเคี้ยวอาหารเป็นไปได้ลำบาก เคี้ยวอาหารได้ไม่ละเอียด ดังนั้นอาหารของผู้สูงอายุ ควรมีความอ่อนและนุ่ม เพื่อที่จะให้ผู้สูงอายุเคี้ยวได้ง่ายขึ้น และควรมีสารอาหารที่เพียงพอ สะอาดและถูกสุขลักษณะ โดยสารอาหารที่จำเป็นต่อผู้สูงอายุ ได้แก่ โปรตีน วิตามิน เกลือแร่ต่างๆ เส้นใยอาหาร 2. การออกกำลังกาย เนื่องจากมวลกล้ามเนื้อของผู้สูงอายุที่ลดลง กระดูกที่เปราะบางขึ้น การออกกำลังกายในผู้สูงอายุควรระมัดระวังมากขึ้น ออกกำลังกายแต่พอดี ไม่ควรหักโหมจนเกินไปเพราะอาจส่งผลเสียต่อสุขภาพได้ โดยการออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุมีดังนี้ การเดิน หรือวิ่งช้าๆ โยคะ ปั่นจักรยาน รำมวยจีน เต้นแอโรบิก 3. ความเครียดและวิตกกังวล ความเครียดในผู้สูงอายุเกิดขึ้นได้บ่อยครั้ง ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม โดยวิธีที่เหมาะสมที่จะกำจัดความเครียด คือ การยอมรับ และเข้าใจถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ครอบครัวหรือคนใกล้ชิดต้องคอยรับฟัง และให้คำปรึกษาให้ผู้สูงอายุได้ระบายความรู้สึกต่างๆ และหากิจกรรมทำเพื่อผ่อนคลายความเครียด เช่น ดูหนัง ฟังเพลง หรือให้ผู้สูงอายุได้พบปะเพื่อนฝูง ในวัยเดียวกันและ 4. การป้องกันอุบัติเหตุและอันตราย ที่อาจเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ การหกล้ม ลื่นล้ม ถือเป็นอุบัติเหตุที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ มากกว่าอุบัติเหตุชนิดอื่นๆ ซึ่งการหกล้มอาจทำให้เกิดโรคต่างๆ ตามมา กระดูกแตกหัก เลือดคั่งในสมอง บางรายอาจถึงขั้นพิการ หรือเสียชีวิต สาเหตุมักเกิดจากการทรงตัวที่ไม่ดี ขาอ่อนแรง มีอาการหน้ามืด หรือเกิดจากการที่พื้นลื่น สะดุดสิ่งของต่างๆ ภายในบ้าน โดยวิธีป้องกัน คือ การออกกำลังกายเพื่อเสริมสร้างกล้ามเนื้อให้แข็งแรง การใช้ไม้เท้าช่วยเดิน ลูกช้อนยืนอย่างช้าๆ ป้องกันการเกิดอาการหน้ามืด และที่สำคัญควรปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมภายในบ้านให้เหมาะสม ไม่ควรมีพื้นต่างระดับมากเกินไป เพิ่มแสงสว่างภายในบ้าน ไม่วางของเกะกะ และมีแผ่นกันลื่นในห้องน้ำ

การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุนั้นเป็นเรื่องของสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคมประกอบกัน ไม่ใช่แค่เพียงการปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บหรือความพิการเท่านั้น จะเห็นได้ว่าในอดีตที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญกับความสมบูรณ์ทางด้านร่างกายจิตใจและสังคม สุขภาพเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการดำรงชีวิต ทุกคนจะต้องดูแลสุขภาพของตนเองเป็นอย่างดี เพื่อให้ตนเองเป็นผู้ที่มีสุขภาพดีในทุกๆ ด้าน จะทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขตามศักยภาพที่ตนมีอยู่ สุขภาพเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับตัวบุคคลสังคมและสิ่งแวดล้อมหากปัจจัยดังกล่าวขาดความสมดุลก็จะก่อให้เกิดเป็นปัญหาสุขภาพ โดยเฉพาะกับผู้สูงอายุในชุมชนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

หลักการพื้นฐานการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน

หลักการพื้นฐานของการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ อยู่บนฐานคิดที่ให้ความสำคัญกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่สามารถบ่งบอก และตระหนักถึงความปรารถนาของตนเองได้ และสามารถสนองความต้องการของตนเองและสามารถปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมได้ นอกจากนี้ คณะทำงานขององค์การอนามัยโลกภาคพื้นยุโรป ได้ก่อตั้งชุดโครงการส่งเสริมสุขภาพขึ้นใน พ.ศ. 2521 องค์การอนามัยโลก ได้สรุปหลักการของการส่งเสริมสุขภาพในฐานะที่เป็นกระบวนการทัศน์ใหม่ของพัฒนาสาธารณสุขไว้ ดังนี้

1. การส่งเสริมสุขภาพ ดำเนินการกับกลุ่มประชากรทั้งมวล ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและสถานะสุขภาพเพื่อเพิ่มสมรรถนะของกลุ่มประชากรในการควบคุมการดำเนินชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่กระทบต่อสุขภาพ

2. การส่งเสริมสุขภาพ มุ่งกระทำต่อตัวกำหนดหรือสาเหตุของสุขภาพ ดังนั้น จึงต้องการการประสานงานระหว่างภาค (Sectors) ที่นอกเหนือไปจากภาคสาธารณสุขด้วย

3. การส่งเสริมสุขภาพใช้ปฏิบัติการและวิธีการอันหลากหลายอย่างหมุนเนื่องมีบูรณาการ อาทิ การสื่อสาร การศึกษา กฎหมาย มาตรการภาษีอากร การจัดองค์กร การพัฒนาชุมชน ฯลฯ

4. การส่งเสริมสุขภาพจะสำเร็จได้โดยการเข้าร่วมอย่างของบุคคล ครอบครัวและชุมชน

แนวคิดเรื่องหลักการของการส่งเสริมสุขภาพ ให้ความสำคัญในการยกระดับสุขภาพของประชาชนโดยมุ่งที่กระทำต่อตัวกำหนดหรือสาเหตุของสุขภาพ ซึ่งต้องใช้วิธีการอันหลากหลายและมีบูรณาการ เช่น การสื่อสาร การศึกษา การจัดองค์กรพัฒนาชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้ ความสำเร็จของการส่งเสริมสุขภาพขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของบุคคล ครอบครัว และชุมชน

ความสำคัญของผู้สูงอายุ

ในปัจจุบันประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุมาตลอดและมีกฎหมายไทยที่บัญญัติเกี่ยวกับผู้สูงอายุมีทั้งที่เป็นบทบัญญัติอยู่ในรัฐธรรมนูญและในพระราชบัญญัติ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ได้บัญญัติเกี่ยวกับผู้สูงอายุในมาตรา 81 กำหนดภารกิจให้ “รัฐพึงช่วยเหลือและสงเคราะห์ผู้สูงอายุและผู้พิการให้มีสุขภาพ กำลังใจ และความหวังในชีวิตเพื่อสามารถดำรงตนอยู่ได้ตามสมควร” อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติดังกล่าวก็ไม่ผูกพันให้รัฐต้องดำเนินการให้ความช่วยเหลือหรือสงเคราะห์ผู้สูงอายุอย่างจริงจัง

ในกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติเกี่ยวกับผู้สูงอายุในมาตรา 54 ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” นับเป็นบทบัญญัติแรกของกฎหมายไทยที่กล่าวถึงผู้สูงอายุโดยกล่าวถึงผู้ซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ให้มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้บทบัญญัตินี้ดังกล่าวได้รับรู้ว่าผู้ที่มีอายุเกิน 60 ปี เป็นผู้ที่พ้นจากวัยทำงานแล้ว เมื่อผู้ซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีไม่ได้รับการจ้างงานก็อาจประสบความยากลำบากในการยังชีพได้ตามมาตรา 54 ของรัฐธรรมนูญปี พ.ศ.2540 นี้ เป็นบทบัญญัติแรกของกฎหมายไทยที่พยายามตอบสนองความต้องการ หรือความจำเป็นของผู้สูงอายุอย่าง เฉพาะเจาะจงความช่วยเหลือที่รัฐอาจให้แก่ผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพนั้น อาจเป็นได้ทั้งการให้เป็นเงินช่วยเหลือ การจัดหางานที่เหมาะสมกับกำลังของผู้สูงอายุในสังคมชุมชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีบทบัญญัติตามมาตรา 53 บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ และรายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรีและความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

และมาตรา 80 (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550: 23) รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ค้ำครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ

ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีบทบัญญัติตามมาตรา 71 กำหนดให้รัฐพึงเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว อันเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของสังคม จัดให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยอย่างเหมาะสม ส่งเสริมและพัฒนาการสร้างเสริมสุขภาพเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพที่แข็งแรงและมีจิตใจเข้มแข็ง รวมตลอดทั้งส่งเสริมและพัฒนาการกีฬาไปสู่ความเป็นเลิศและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทย รัฐพึงส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพและความสามารถสูงขึ้น รัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาสให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัดฟื้นฟูและเยียวยาผู้ถูกระทำการดังกล่าว

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 (2546: 3) สาระสำคัญของพระราชบัญญัติมี 2 ประการ คือ

1. การกำหนดให้มีคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนหลักเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุน สถานภาพบทบาทและกิจกรรมของผู้สูงอายุ และให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นหน่วยงานหลักที่ดูแลรับผิดชอบการจัดทำแนวทางปฏิบัติตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. การกำหนดให้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดให้ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษด้วยความสะดวกและรวดเร็ว การบริการการศึกษา การศาสนา และการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม การที่ประเทศไทยกำลังก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในอนาคตอันใกล้นี้ จำนวนของผู้สูงอายุในแต่ละครัวเรือนจะมีมากกว่าคนวัยทำงาน ทำให้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาผู้สูงอายุให้สามารถพึ่งพาตนเองได้และพ้นจากสภาพการเป็นภาระของสังคมหรือคนในครอบครัว ภารกิจนี้เป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนที่มีบทบาทในด้านการจ้างงานหรือการสร้างรายได้ มิใช่หน้าที่ของรัฐบาลเท่านั้น (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2547: 80)

จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 เพื่อให้การดำเนินงานเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนต่อสิทธิและประโยชน์ของผู้สูงอายุเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ต่อมาในปี พ.ศ. 2553 มีการตราพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ สิทธิเรื่องเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกองทุนผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมจากรัฐ (พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553: 3) สรุปได้ว่า บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ ได้ให้ความสำคัญแก่ผู้สูงอายุ โดยเน้นที่การสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีอาชีพหรือกิจกรรมที่เหมาะสม การจัดที่พักอาศัยอาหาร เครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็น และให้ได้รับสวัสดิการจากรัฐที่เพียงพอเพื่อไม่ให้ภาระแก่สังคม

ปัญหาของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุในทุกวันนี้ ต้องเผชิญกับปัญหามากมาย ทั้งนี้ก็เพราะสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ได้เกิดมีปัญหามากในทางสังคมและปัญหานี้ค่อยๆทวีความรุนแรงขึ้นมาเรื่อยๆ เมื่อผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นปัญหาของผู้สูงอายุก็เพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ปัญหาของผู้สูงอายุเมื่อกล่าวโดยสรุปแบ่งได้ 3 ประการ ดังนี้

1. ปัญหาทางด้านร่างกาย

ในบรรดาปัญหาต่างๆ ที่เกิดกับผู้สูงอายุ ดูเหมือนว่าปัญหาเกี่ยวกับด้านร่างกาย ก็เป็นปัญหาหลักสำคัญยิ่ง เพราะว่าเมื่อผู้สูงอายุเริ่มมีอายุมากขึ้น ปัญหาทางร่างกายจึงเกิดขึ้น เป็นเงาตามตัวพอจะสรุปให้เห็นได้ เช่น ปัญหาข้อเข่าข้อเสื่อม ปัญหาการปวดหลังปวดเอว ปัญหาแรงดันเลือดสูง ปัญหาตาเป็นต้อกระจก ปัญหาหูตึง ปัญหาอัมพาต ปัญหาโรคเบาหวาน ปัญหาโรคมะเร็ง ปัญหาโรคหัวใจขาดเลือด ปัญหาการขับถ่ายปัสสาวะในผู้สูงอายุ ปัญหาหลงลืม ภาวะสมองเสื่อม ปัญหาพาคินสัน (Parkinson's Disease) ปัญหาอุบัติเหตุในผู้สูงอายุ ปัญหาไขมันในเลือดสูง ปัญหาการใช้ยาในผู้สูงอายุ (บรรลุ ศิริพานิช, 2543: 9-99)

จากสภาพปัญหาทางด้านร่างกายข้างต้นนี้ นับว่ามีผลกระทบต่อสุขภาพจิตของผู้สูงอายุเป็นอย่างมากเพราะชีวิตของเรานั้นมีอยู่ 2 ส่วน ที่ต้องอาศัยกัน คือ กายกับใจ เมื่อกายไม่ปกติแล้ว ใจก็พลอยไม่ปกติไปด้วย เพราะระหว่างกายกับใจ จะต้องอาศัยซึ่งกันอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น ปัญหาทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุ จึงมีผลกระทบต่อสุขภาพจิตโดยตรง

2. ปัญหาทางด้านจิตใจ

สุขภาพของมนุษย์ทั้งสุขภาพกายกับสุขภาพจิต คนเราจะสนใจและให้ความสำคัญแก่สุขภาพทางกายมากกว่าจิตใจ ถ้าสุขภาพจิตไม่ดี ย่อมส่งผลแก่สุขภาพกายแน่นอน ในสังคมปัจจุบัน ปัญหาสุขภาพจิตเป็นปัญหาที่พบมากขึ้น ทั้งคนหนุ่มสาวผู้สูงอายุ ก็มีปัญหาทางสุขภาพจิตมากขึ้นตามไปด้วย สุขภาพจิตก็เหมือนสุขภาพกาย กล่าวคือถ้าสุขภาพกายไม่ดี ก็มีโอกาสเป็นโรคทางกายได้ง่ายขึ้น ปัญหาของผู้สูงอายุด้านจิตใจที่พบได้บ่อย ดังนี้

1. ปัญหาการซึมเศร้า เกิดขึ้นได้ 5-10% ของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะผู้ที่มีอาการเจ็บป่วย เช่น อัมพาต ผู้สูงอายุที่ไม่มีใครดูแล และเข้าอยู่ในบ้านพักคนชรา จากการวินิจฉัยอาการซึมเศร้า พบว่าอารมณ์เศร้ามาไม่น้อยกว่า 2 สัปดาห์ ร่วมกับมีอาการหลายอย่าง เช่น ความผิดปกติของการนอน ขาดความสนใจ รู้สึกผิด ขาดพลังงาน ขาดสมาธิ เบื่ออาหาร อาการกระวนกระวาย ต้องการฆ่าตัวตาย ผู้ป่วยอาการซึมเศร้าที่ได้รับการรักษาจากแพทย์อาการจะดีขึ้น

2. ปัญหาความวิตกกังวล มีความวิตกกังวลที่ต้องพึ่งพาผู้อื่นมากเกินไป มักแสดงออกเด่นชัดเป็นความกลัว ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เช่น กลัวไม่มีคนเคารพยกย่องนับถือ กลัวว่าตนเองไร้ค่า กลัวถูกทอดทิ้ง ความวิตกกังวลที่แสดงออกทางด้านร่างกาย เช่น เป็นลม แขนงหน้าอก อาหารไม่ย่อย อ่อนเพลีย

3. ปัญหาการนอนไม่หลับ ผู้สูงอายุที่มีปัญหาการนอนไม่หลับ มักจะชอบตื่นขึ้นกลางดึกหรือไม่ก็ตื่นเช้ากว่าปกติ และเมื่อตื่นแล้วก็จะไม่หลับอีกง่ายๆ สาเหตุที่ทำให้นอนไม่หลับอาจ ได้แก่ นอนกลางวันมากเกินไป ไม่ค่อยได้ออกกำลังกาย เมื่อได้เวลานอน อาจวิตกกังวลบางเรื่องอยู่ ไม่มีกิจกรรมที่ทำให้ต้องใช้กำลังกายและใจในตอนกลางวัน จึงทำให้ร่างกายไม่เหนื่อยพอ หรือมีปัญหาทางร่างกายที่รบกวนการนอน

4. ปัญหาการหวาดระแวง มักพบการเปลี่ยนแปลงทางความคิด คิดซ้ำซาก คิดหมกมุ่นเรื่องตนเองน้อยใจกลัวถูกทอดทิ้ง รวมทั้งมีความเสื่อมของสมองทำให้คิดระแวงผู้อื่น

ปัญหาทางด้านจิตใจส่วนใหญ่ มีสาเหตุมาจากปัญหาด้านร่างกายและปัญหาด้านสังคม ดังนั้น การดูแลผู้สูงอายุอย่างใกล้ชิด จึงเป็นสิ่งจำเป็น บุตรหลานหรือบุคคลใกล้ชิดควรให้ความสนใจ เอาใจใส่มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้ปัญหาด้านจิตใจของผู้สูงอายุน้อยลงได้ แต่หากผู้สูงอายุประสบปัญหาด้านจิตใจอย่างรุนแรง การไปพบแพทย์เพื่อรับคำปรึกษา การรักษาจึงเป็นทางออกที่ดีประการหนึ่ง

3. ปัญหาทางด้านสังคม

ปัญหาทางด้านสังคมของผู้สูงอายุเป็นปัญหาสำคัญไม่แพ้ปัญหาด้านอื่นๆ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่เคยรับราชการ เคยมีอำนาจหน้าที่การทำงานสูง เมื่อต้องเกษียณอายุราชการ ถ้าทำใจไม่ได้ก็จะกลายเป็นคนเครียด แก่ชรา ส่วนบุคคลทั่วไป ลูกหลานมักไม่เอาใจใส่เท่าที่ควร ยิ่งไปกว่านั้น ถูกบังคับให้เฝ้าบ้าน เลี้ยงหลาน หรือถ้าช่วยลูกหลานไม่ได้ ก็จะถูกทอดทิ้ง การขาดเพื่อนเนื่องจากเพื่อนฝูงล้มหายตายจากไป ขาดสัมพันธ์ภาพที่ดีกับคนต่างวัย โดยเฉพาะในสภาพปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งบุคคลในวัยอื่นสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างรวดเร็ว ในขณะที่ผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อยที่ไม่ยอมรับ และไม่สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ เป็นผลเกิดช่องว่างระหว่างวัย อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุกับบุคคลอื่นมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่ราบรื่น จนมีผลกระทบต่อด้านจิตใจ และอารมณ์ของผู้สูงอายุมากขึ้น ท้ายที่สุดปัญหาต่างๆ เหล่านี้ก็ตกเป็นความรับผิดชอบของสังคมหรือกลายมาเป็นปัญหาสังคมของผู้สูงอายุ ดังนี้

1. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุมักประสบปัญหาขาดรายได้ หรือมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต เนื่องจากผู้สูงอายุไม่มีงานทำ หรือไม่สามารถทำงานได้ ผู้สูงอายุที่เป็นราชการจะมีเบี้ยบำนาญ อาจไม่ประสบกับปัญหามากนัก แต่ผู้สูงอายุที่เป็นชาวไร่ ชาวนา กรรมกรที่ไม่สามารถทำงานได้แล้วจะประสบกับปัญหาเรื่องขาดรายได้และไม่สามารถเลี้ยงตัวเองได้ ทำให้ผู้สูงอายุในกลุ่มนี้ประสบปัญหา

2. ปัญหาด้านครอบครัว เช่น สมาชิกในครอบครัวแยกย้ายกันออกไปมีครอบครัวใหม่หรือออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้ผู้สูงอายุต้องอยู่ตามลำพัง บางคนอยู่ร่วมในครอบครัวกับบุตรหลานไม่ได้ ต้องเข้าไปอยู่ในสถานสงเคราะห์

3. ปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับสมาชิกในครอบครัว สำหรับผู้ที่รับราชการตลอดเวลา ก่อนเกษียณ ผู้สูงอายุมักจะใช้เวลาในการทำงานนอกบ้านใช้เวลาในการเดินทางโดยเฉพาะผู้ที่ทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานคร จะต้องออกจากบ้านไปทำงานแต่เช้าและหลังเลิกงานกลับถึงบ้านก็มืดค่ำ เวลาที่จะอยู่กับครอบครัวมีน้อยเกือบจะไม่มีเวลาพูดคุยกัน แต่พอหลังเกษียณอายุแล้ว จะมีเวลาอยู่ที่บ้าน 24 ชั่วโมง จึงเกิดปัญหาความขัดแย้ง ความไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน จนทำให้เกิดการเบียดเบียน ไม่ต้องการที่จะอยู่บ้าน

4. ปัญหาการขาดความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านและเพื่อนร่วมงาน ปัญหานี้จะเกิดขึ้นแก่ผู้สูงอายุที่รับราชการเมื่อเกษียณอายุแล้ว จะทำให้ขาดการติดต่อสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้ร่วมงาน เพราะผู้ที่ยังไม่เกษียณมักจะยุ่งอยู่กับงาน และมีภาระส่วนตัวจนไม่มีเวลา จึงทำให้ผู้สูงอายุน้อยเนื้อต่ำใจ และคิดว่าเมื่อหมดอำนาจก็ไม่มีคนเคารพนับถือ เกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นบุคคลที่ไม่มีค่า มีความรู้สึกท้อแท้และซึมเศร้า เหตุการณ์ดังกล่าวมานี้ทำให้มีผลต่อสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจด้วย

5. ปัญหาการใช้เวลาว่าง ปัญหานี้จะเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุที่เคยทำงานนอกบ้าน เช่น ข้าราชการ หรือผู้ที่ทำงานบริษัทเอกชน มักจะพบว่า หลังจากเกษียณอายุแล้วมีเวลาว่างมาก เพราะไม่ต้องออกจากบ้านจึงไม่ทราบว่า จะใช้เวลาทำอะไร ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายและรู้สึกว่าตนเองเป็นบุคคลที่ไม่มีประโยชน์ และปัญหานี้ก็เป็นสาเหตุของความเครียดและมีผลกระทบต่อสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ

จากสภาพปัญหาทางด้านสังคมของผู้สูงอายุจะเห็นได้ว่า ส่วนหนึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม การไม่ยอมรับและไม่สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้นั่นเอง ดังนั้น หากผู้สูงอายุราย

ใดสามารถยอมรับและปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว รวมถึงได้รับการดูแลเอาใจใส่ก็จะประสบปัญหาด้านสังคมน้อยลง ซึ่งจะทำให้มีสภาพการดำรงชีวิตที่มีความสุขมากขึ้น (กชกร สังขชาติ, 2536: 4)

เมื่อพิจารณาลักษณะปัญหาของผู้สูงอายุทั้ง 3 ด้าน คือ ปัญหาทางด้านร่างกาย ปัญหาทางด้านสังคม และปัญหาทางด้านจิตใจ จะมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกัน ซึ่งเป็นปัญหาที่รื้อคอยการแก้ไขจากภาครัฐและการให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ผู้สูงอายุ ได้นำไปปฏิบัติตนให้ถูกต้องในการดำเนินชีวิตเพื่อให้มีชีวิตอยู่ในสังคมโดยไม่ต้องเป็นทุกข์

นโยบายสำคัญของผู้สูงอายุในประเทศไทย

ปัจจุบันประเทศไทยก็มีนโยบายและมาตรการส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุเช่นกัน โดยกระทรวงแรงงานได้จัดทำแนวปฏิบัติสำหรับสถานประกอบการที่จ้างงานผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป จะต้องให้ค่าตอบแทนขั้นต่ำ 45 บาทต่อชั่วโมง ระยะเวลาการทำงานต่อวันไม่เกิน 7 ชั่วโมงต่อวัน และลักษณะงานต้องปลอดภัย ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพผู้สูงอายุ สำหรับสถานประกอบการที่มีค่าใช้จ่ายจ้างงานผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี และในส่วนของบริษัทเอกชนที่มีนโยบายจ้างงานผู้สูงอายุจะต้องปรับเปลี่ยนลักษณะงาน และระยะเวลาการทำงานให้เหมาะสม สำหรับการดำเนินการของ สอวช. เกี่ยวกับประเด็น “สังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด” อยู่ระหว่างศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์แนวโน้มลักษณะอาชีพในอนาคตที่เป็นโอกาสในการทำงานของผู้สูงอายุ โดยวิเคราะห์ร่วมกับบริบทโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป และมุ่งเน้นไปที่อาชีพที่เป็นการทำงานนอกระบบที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ในแต่ละกลุ่มที่มีระดับทักษะและบริบทพื้นที่ที่แตกต่างกัน เพื่อนำไปสู่การใช้ศักยภาพของการอุดมศึกษา เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อเตรียมพร้อมด้านทักษะ และความรู้สำหรับการทำงานให้กับผู้สูงอายุและผู้ที่กำลังจะเข้าสู่วัยสูงอายุ รวมถึงการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และกลไกการขับเคลื่อนให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้ประเทศไทยพร้อมเข้าสู่สังคมสูงอายุ นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยพบว่าในปี 2565 ประเทศไทยจะเข้าสู่ “สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์” โดยจะมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ในอัตราร้อยละ 20 ของจำนวนประชากรทั้งหมด และคาดว่าในปี 2576 จะเข้าสู่การเป็น “สังคมสูงอายุระดับสุดยอด” คือ มีสัดส่วนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ในอัตราร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมดได้สมบูรณ์ในอนาคตอันใกล้ พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดสังคมที่อยู่ร่วมกับความแตกต่างในช่วงวัยได้อย่างมีความสุข

สำหรับปัญหาในระดับประเทศไทย จะทำให้ประชากรวัยแรงงานมีแรงกดดันด้านการสร้างผลผลิตภาพให้ประเทศมากขึ้น ประเทศจะขาดแคลนแรงงาน รวมไปถึงทำให้เกิดวิกฤติการคลัง จากภาระรัฐบาลด้านสวัสดิการผู้สูงอายุและการเก็บภาษีที่ลดลงด้วย ดังนั้น เพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากภาวะสังคมสูงวัย จึงควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุและผู้ที่กำลังจะเข้าสู่วัยสูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี องค์การอนามัยโลกได้อธิบายถึงองค์ประกอบสำคัญของการเป็น Active Ageing 3 ประการ คือ การมีสุขภาพดี มีหลักประกันและความมั่นคงในชีวิต รวมถึงมีส่วนร่วมและมีคุณค่าทางสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นผู้สูงอายุที่ยังคุณประโยชน์ (Productive Ageing) ยังคงมีส่วนร่วมในกำลังแรงงาน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความมั่นคงทางรายได้และสามารถแก้ปัญหาภาวะขาดแคลนแรงงานของประเทศและลดภาระพึ่งพิงสวัสดิการจากภาครัฐได้อย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน

นโยบายการส่งเสริมสุขภาพผู้สูง (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปราจีนบุรี กรมอนามัย, 2562) สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย มีภารกิจหลักในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพของประชากรตามกลุ่มอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยสูงอายุ ในกิจกรรมของการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุนั้น นับเป็น

กระบวนการเพิ่มสมรรถนะให้ผู้สูงอายุมีศักยภาพในการดูแลตนเองเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการควบคุมปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดสุขภาพ และเป็นผลให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพดีขึ้นทั้งทางด้านร่างกายจิตใจและสังคม โดยมีวัตถุประสงค์การส่งเสริมสุขภาพกลุ่มผู้สูงอายุดังนี้

1. เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพอนามัยที่พึงประสงค์ สามารถดูแลตนเองได้
2. เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ
3. เพื่อส่งเสริมผู้สูงอายุได้มีโอกาสแสดงศักยภาพในการส่งเสริมสุขภาพตนเอง ครอบครัวและชุมชน

การส่งเสริมผู้สูงอายุผ่านกิจกรรมทางสังคม

กิจกรรมทางสังคมจะทำให้ผู้สูงอายุได้พบปะกับผู้อื่นในวัยใกล้เคียงกัน จึงไม่รู้สึกโดดเดี่ยวปรับตัวและยอมรับตัวเองได้ง่ายขึ้น สนับสนุนให้พวกเขามีความนับถือในตัวเอง ป้องกันการเกิดภาวะซึมเศร้า แนวทางการจัดกิจกรรมสังคมควรจะมีหลากหลายและสามารถแก้ปัญหาของผู้สูงอายุได้ เช่น ช่วยดูแลสุขภาพ ทำให้จิตใจสดชื่น มีความภูมิใจในชีวิต จัดการกับสภาวะอารมณ์ เป็นต้น

กิจกรรมรูปแบบออกกำลังกาย ผู้สูงอายุควรมีกิจกรรมทางกายหรือออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 5 วัน ครั้งละ 30 นาที หรือมีกิจกรรมทางกายสะสมรวม 150 นาที/สัปดาห์ คนใกล้ชิดอาจมีความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยเมื่อผู้สูงอายุทำกิจกรรมทางกาย แต่กิจกรรมนี้มีประโยชน์อย่างมากเพราะทำให้ได้เคลื่อนไหวร่างกาย เพิ่มความแข็งแรง ทนทาน เพราะสุขภาพกายมีผลต่อสุขภาพจิตโดยตรง นอกจากนี้การออกกำลังกายยังกระตุ้นให้ร่างกายหลั่งสารเอ็นดอร์ฟิน (Endorphin) ซึ่งเป็นสารแห่งความสุขออกมา ช่วยลดความเครียด ความวิตกกังวลได้ การออกกำลังกายที่แนะนำสำหรับผู้สูงอายุได้แก่ เดินเร็วหรือเดินแกว่งแขนเร็วๆ ว่ายน้ำ รำมวยจีน ไทเก๊ก เต้นลีลาศ ถีบจักรยานอยู่กับที่ ยกน้ำหนักเบาๆ เพื่อเสริมความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน ขา ปีกบอดอย่างเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้ออุ้งมือ โยคะ หรือยืดเหยียดกล้ามเนื้อ สามารถผสมผสานกิจกรรมการออกกำลังกายเข้ากับเกมเพื่อเพิ่มความสุขสนทนา ผู้สูงอายุจะได้มีอารมณ์ขัน สุขภาพจิตดีขึ้น แต่ควรอยู่ในการดูแลของแพทย์เพื่อความปลอดภัยด้วยเช่นกัน

กิจกรรมเผยแพร่ความรู้ ข้อดีของผู้สูงอายุ คือ มีวุฒิภาวะและประสบการณ์อย่างมาก จึงสามารถเป็นที่ปรึกษา แบ่งปันความรู้ให้กับคนรุ่นใหม่ได้ กิจกรรมรูปแบบนี้จะช่วยให้ผู้สูงอายุได้ตระหนักถึงคุณค่าของตัวเองมากขึ้น ผู้สูงอายุบางท่านมีความสามารถในงานวิชาชีพ เช่น งานฝีมือ แกะสลัก ทำอาหาร ทำขนมสูตรโบราณ เย็บปักถักร้อย เป็นต้น การแบ่งปันความรู้เช่นนี้ไม่เพียงแต่ช่วยสืบทอดวิชาชีพให้คงอยู่ แต่ยังทำให้ผู้สูงอายุเกิดความภาคภูมิใจได้อีกด้วย

กิจกรรมส่งเสริมความรู้ให้ผู้สูงอายุ ในทางกลับกันการให้ความรู้ใหม่ๆ กับผู้สูงอายุก็สามารถพัฒนาจิตใจได้ ผู้สูงอายุจะได้มีงานอดิเรกทำในยามว่าง เช่น จัด Workshop สอนทักษะการถ่ายภาพ หรือสอนการใช้งานสื่อออนไลน์ เป็นต้น

กิจกรรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวไม่ใช่กิจกรรมสำหรับวัยรุ่นเพียงอย่างเดียว แต่ยังสามารทำให้ผู้สูงอายุได้เปิดหูเปิดตา พบเจออะไรใหม่ๆ มีความผ่อนคลาย ลดความเบื่อหน่ายได้อย่างมาก รูปแบบการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุควรเน้นที่คุณภาพดี มีความคุ้มค่า คำนึงถึงความปลอดภัยเป็นหลัก ผสมผสานกับกิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ เช่น เรียนรู้วิถีชีวิตของคนท้องถิ่น ทัวรีย่อนวันวาน ทัวรอหารอร่อย เป็นต้น

กิจกรรมตามประเพณีและศาสนา เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเนื่องในเทศกาลสำคัญต่างๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ หลังจากลูกหลานต้องแยกย้ายกันทำงาน ในโอกาสนี้ควรกลับบ้านเพื่อเยี่ยม

เขียนญาติผู้ใหญ่ นี่เป็นช่วงเวลาที่จะได้พบปะกับครอบครัว ใช้เวลาพร้อมหน้าพร้อมตาทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันอย่างรดน้ำดำหัว

กิจกรรมพัฒนาสังคม เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือสังคม เช่น ทำบุญตักบาตร ปลูกต้นไม้ เลี้ยงสัตว์ ช่วยเหลือเด็กยากไร้ บริจาคทรัพย์ ผู้สูงอายุสามารถใช้เวลาร่วมกันเพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม ในขณะที่เดียวกันก็ส่งผลดีต่อผู้ให้ในแง่ทำให้จิตใจเบิกบาน มีความสุขกลับมาด้วย

กิจกรรมธรรมปฏิบัติ การปฏิบัติธรรม เช่น สวดมนต์เพื่อระลึกถึงพระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์ การถือศีล 5 หรือศีล 8 เป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุมักจะปฏิบัติอยู่เป็นประจำ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ปฏิบัติได้สำรวมกาย วาจา ใจ ฝึกกำหนดรู้ในทุกๆ อริยาบถและลมหายใจ ธรรมะจึงเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจทำให้ผู้สูงอายุเข้าใจความเป็นไปของโลก ยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้น จึงเกิดความสุขสงบอย่างแท้จริง

จะเห็นได้ว่าวัยชราไม่ใช่วัยที่ไร้ประโยชน์เพียงเพราะร่างกายเสื่อมถอยลง มีหลายคนสร้างคุณงามความดีให้กับโลกมากมายแม้อายุจะล่วงเลยมาถึงช่วงบั้นปลายชีวิต เช่น เซอร์อเล็กซานเดอร์ เฟลมิง ศาสตราจารย์นายแพทย์ชาวอังกฤษค้นพบยาเพนิซิลลิน เมื่ออายุ 70 ปี และอัลเบิร์ต ไชท์เชอร์ ได้รับรางวัลโนเบลเมื่ออายุ 80 ปี ผู้สูงอายุจึงเป็นวัยที่มีคุณค่า เพราะเต็มไปด้วยประสบการณ์ชีวิตและความรู้ ดั้งเดิมไม่ใหญ่ที่ยิ่งอายุมากก็ยิ่งแผ่กิ่งก้านสาขาให้ความร่มเย็น ด้วยการเปลี่ยนแปลงของวัยและสภาพสังคมอาจจะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกสูญเสียความมั่นใจในตัวเอง คนรอบตัวจึงควรให้การดูแลใส่ใจ กิจกรรมทางสังคมเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกผ่อนคลาย เพิ่มความนับถือตัวเอง กลายเป็นต้นไม้ที่หยั่งรากลึกให้แก่ลูกหลานต่อไป

บทสรุป

ในสถานการณ์ปัจจุบันประเทศไทยก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์แบบแล้ว ปัญหาด้านสุขภาพของประชาชนที่จะเกิดจากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่ต้องเผชิญ คือ ความเจ็บป่วยและความบกพร่องในการทำงานของร่างกายในทุกๆ ด้านรวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับสภาพจิตใจ ซึ่งจะก่อให้เกิดรายจ่ายมหาศาลของประเทศ ซึ่งทุกภาคส่วนควรให้ความสำคัญและรองรับผู้สูงวัยในอนาคต หากทุกภาคส่วนให้ความสำคัญและให้ร่วมมือในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง มีความเชื่อว่าปัญหาของผู้สูงอายุในประเทศไทยจะน้อยลงไปได้ในไม่ช้าและปัญหาของผู้สูงอายุในชุมชนก็จะน้อยลงไปได้ ความชรา คือธรรมชาติของมนุษย์ที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ แต่ในสังคมผู้สูงอายุผู้สูงอายุจะถูกมองว่าเป็นคนแก่เลอะเลือนทำอะไรไม่ค่อยได้ ความคิดอ่านโบราณ เหมือนเป็นดอกไม้ที่ใกล้โรยราเต็มที อย่างไรก็ตามหากดอกไม้ต้องการน้ำหล่อเลี้ยงฉันใด ผู้สูงอายุก็ต้องการการดูแลเอาใจใส่นั้น นั่น เนื่องจากเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งสุขภาพร่างกายเสื่อมลงและจิตใจแปรปรวน บุคคลที่อยู่ในครอบครัวจึงควรดูแลเอาใจใส่น้ำไม่ทอดทิ้งผู้สูงอายุให้อยู่เพียงลำพัง ควรหากิจกรรมต่างๆ ให้ผู้สูงอายุทำตามที่ได้แนะนำไปในเบื้องต้นและยังเป็นการส่งเสริมกำลังใจให้ผู้สูงอายุในชุมชนใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

เอกสารอ้างอิง

- กชกร สังขชาติ. (2536). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับผู้สูงอายุ**. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2547). **พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546**. กรุงเทพฯ: เจเอส การพิมพ์.
- บรรลุ ศิริพานิช. (2543). **ปัญหาผู้สูงอายุไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: คบไฟ.

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546. ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 120 ตอนที่ 130 ก.
31 ธันวาคม 2546. หน้า 3.

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2553. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 ตอนที่ 56. 15 กันยายน
2553. หน้า 3.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก.
24 สิงหาคม 2550. หน้า 23.

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปราจีนบุรี กรมอนามัย. 25 มีนาคม 2562.

ภาวะผู้นำทางจริยธรรมของผู้นำยุคใหม่ Ethical Leadership of New Generation Leaders

ว่าที่ ร.ต.หญิง สุทธยาณ์ โอบอ้อม¹, กฤตพร จวบฤกษ์เย็น², จิราภรณ์ สังข์กลิ่นหอม³

Acting.Sub Lt.Sutthaya Obom¹, Grittaporn Jeoplerkyen², Jiraporn Sungkinhom³

ศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี กรมเจ้าท่า^{1,2}

โรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่ขิง)³

Merchant Marine Training Centre^{1,2}

Mettapracharak Hospital (Wat Rai Khing)³

Corresponding author, e-mail: dr.sutthaya@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความทางวิชาการเรื่องนี้ ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษา ภาวะผู้นำทางจริยธรรมของผู้นำยุคใหม่ ควรมีลักษณะอย่างไร จากการศึกษาพบว่า ผู้นำยุคใหม่ต้องมีภาวะผู้นำทางด้านจริยธรรม กล่าวคือ มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำเชิงรุก สามารถนำแนวคิด (Paradigm) มาใช้นำองค์กรให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และเป็นพลวัตอยู่เสมอ ผู้นำต้องมีภาวะผู้นำที่มีคุณสมบัติสำคัญของผู้นำยุคใหม่ได้จากทั้งประสบการณ์โดยตรงและโดยอ้อมที่กลั่นกรองจากการทำงานร่วมกับผู้นำยุคใหม่ท่านต่างๆ ในองค์กรภาครัฐและเอกชน ทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศ คือ “หลัก 3 C” ดังนี้ 1) Consistency ความเสมอต้นเสมอปลาย 2) Communication การสื่อสาร และ 3) Calm ความนิ่งหรือความมีสติ ส่วนภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมนั้น นำเอาหลักจริยธรรมของโคลเบอร์ก มี 6 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 การลงโทษและการเชื่อฟังที่รับรู้เฉพาะตน ขั้นที่ 2 ความแตกต่างระหว่างบุคคลและการแลกเปลี่ยนกันเพื่อแสวงหารางวัล ขั้นที่ 3 ความสัมพันธ์และการกระทำตามรูปแบบตามที่เขาเห็นชอบ ขั้นที่ 4 ระบบสังคมและความมีสติรับผิดชอบ ขั้นที่ 5 สิทธิและความผูกพันในสังคมที่จะทำตามคำมั่นสัญญา และขั้นที่ 6 การยึดมั่นโนธรรมตามหลักสากล

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางจริยธรรม, ผู้นำยุคใหม่

Abstract

This academic research aimed to investigate what characteristics of ethical leadership new generation leaders should possess. The study revealed that it is required for new generation leaders to possess ethical leadership, i.e., having visions, being proactive leaders, adopting paradigms to the organization to create changes, and being dynamic. Leaders need to possess important leadership characteristics for new generation leaders obtaining from both direct and indirect experiences. These characteristics are screened from working with other new generation leaders in public and private organizations both domestically and internationally based on the “3C principles” as follows: 1) consistency, 2) communication, and 3) calm. Ethical leadership adopted six stages of Kohlberg’s moral theories, that is, Stage 1: Obedience and Punishment Orientation, Stage 2: Individualism and Exchange, Stage 3: Interpersonal

Accord and Conformity, Stage 4: Authority and Maintaining the Social Order, Stage 5: Social Contract and Individual Rights, and Stage 6: Universal Ethical Principles.

Keywords: Ethical Leadership, New Generation Leaders.

บทนำ

เมื่อกล่าวถึง ภาวะผู้นำทางจริยธรรมของผู้นำยุคใหม่ ในปัจจุบันกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ขับเคลื่อนเป็นพลวัต (dynamic) อยู่ตลอดเวลา ไม่มีหยุดนิ่ง คนที่ยืนกับที่ไม่คิดปรับเปลี่ยนอะไรเลย เท่ากับเดินถอยหลัง (รัฐพล ฤทธิ์ธรรม และคณะ, 2564) นักวิชาการได้กล่าวถึง แบ่งยุคนี้ว่าเป็นยุคแห่งปัญญา (Intellectual Society) การแก้ปัญา การเมืองเรื่องประชาธิปไตย เรื่องสิ่งแวดล้อม เรื่องสิทธิมนุษยชน และเรื่องการปฏิรูป ระเบียบ กฎหมาย แม้เรื่องรัฐธรรมนูญ ก็มีเสียงเรียกร้อง และจำเป็นต้องเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัยผู้นำยุค ปัจจุบันจำต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิดตามกระแสโลก (ไชยา ภาวะบุตร, 2554) การที่เป็นผู้นำนั้น คือ การเป็นคนที่ดี คนที่พูด คนที่ทำอะไรแล้วคนอื่นเชื่อถือ อยากทำตาม อยากช่วยเหลืออยากสนับสนุน (อานันท์ ปันยารชุน, 2548) เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวดในภาวะปัจจุบัน คุณสมบัติของภาวะผู้นำอาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพ ชีวิตของคนในการทำงานแห่งนั้น อีกทั้งภาวะผู้นำของผู้บริหาร ผู้ปกครองประเทศ หรือผู้นำองค์กรใดๆ มักจะมีผลกระทบต่อบุคคลในองค์กรทั้งปัจจุบันและอนาคต ภาวะผู้นำเป็นเรื่องของ จิตวิญญาณ (spirit) ซึ่งประกอบด้วย บุคลิกภาพ (personality) และวิสัยทัศน์ (vision) ซึ่งถือเป็น “ศิลป์” ส่วนเรื่องการจัดการเป็นเรื่องของจิตใจ (mind) และเหตุผล (reason) เป็นเรื่องของศาสตร์ (เมาริก จอห์นแวน, 2549) แม้ว่าผู้นำจะมีภาวะผู้นำเก่งกล้าสามารถเพียงใดก็ตาม ส่วนประกอบที่จะทำให้ภาวะผู้นำครบถ้วนบริบูรณ์นั้นต้องควบคู่กับความมีคุณธรรมจริยธรรม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม (ethical Leadership) คุณธรรมจริยธรรมเป็น ความดีงามที่ติดมากับตัวผู้นำไม่มีล้าสมัยเทคโนโลยี ต่างกับรูปแบบบริหาร ซึ่งมีหลายยุคหลายสมัยปรับเปลี่ยนไปตามสภาพการณ์หลักคุณธรรมจริยธรรมที่ให้ผู้ปกครองยึดถือ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

การบริหารองค์กรในปัจจุบัน มีส่วนประกอบที่สำคัญหลายอย่างขององค์การที่จะช่วยให้องค์การนั้นอยู่ได้โดยไม่ล้ม มีความเจริญก้าวหน้า และบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ องค์ประกอบที่สำคัญยิ่งส่วนหนึ่งที่จะขาดเสียมิได้ คือ บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำ หัวหน้า หรือผู้บังคับบัญชาขององค์การนั้น ภาวะผู้นำเป็นเรื่องที่ได้รับการกล่าวขวัญถึงอย่างกว้างขวางในทุกองค์การ โดยทั่วไปมนุษย์มักมีความเชื่อและคาดหวังว่าบุคคลที่เป็นผู้นำจะต้องมีศักยภาพเพียงพอที่จะทำให้้องค์การมีประสิทธิผล ภาวะผู้นำเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในองค์การและสังเกตเห็นได้ทั่วไปจากพฤติกรรม การทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกันของมนุษย์ การทำหน้าที่ผู้นำมีตำแหน่ง มีอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในการบริหารจัดการ ภาวะผู้นำจึงเป็นองค์ประกอบทางการบริหารอย่างหนึ่งที่มีความเป็นพลวัต ในทุกองค์การ ภาวะผู้นำที่ประสบความสำเร็จนั้นมักจะลดสัดส่วนของการใช้อำนาจ ตามตำแหน่งลงให้เหลือน้อยที่สุด และสิ่งที่ผู้นำต้องการ คือ ความเห็นพ้องจากผู้ตามมากกว่าการบังคับให้ร่วมมือ จึงมีคำกล่าวทางการบริหารที่ว่า “ผู้บริหารที่เดินนำหน้า คือ ผู้นำแห่งความหวัง ผู้บริหารที่ชอบผลักหลัง คือ ผู้บริหารที่หย่อนสมรรถภาพ” (The poor manager drives; the good manager leads) (Trewatha and Newport, 1982: 383-384) จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำมีนักวิชาการได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่หลากหลายแนวคิด (อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ, 2560) ดังนี้

1) ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ (Trait Leadership) เป็นแนวคิดที่เน้นการ หาคุณลักษณะทั่วไปของผู้นำความสำคัญกับคุณลักษณะส่วนตัว (Personal Traits) ของผู้นำ โดยพยายามแยกแยะว่าคุณลักษณะใดบ้างที่ดำรงอยู่ในตัวผู้นำ ที่มีการระบุกันมากกว่าเป็นตัวชี้วัดความเป็นผู้นำ คือ ความเฉลียวฉลาด (Intelligence) ความซื่อสัตย์ (Honesty) และความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence) แนวทางนี้จึงรู้จักกันอีกนานประหนึ่งว่า แนวทาง “บุรุษผู้ยิ่งใหญ่” (The great man approach) และมีความเชื่อว่ามีคนบางคนเท่านั้นที่เกิดมาเพื่อเป็นผู้นำ กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ บุคคลคนใดจะเป็นผู้นำในอนาคตได้หรือไม่ได้ถูกกำหนดล่วงหน้าโดยธรรมชาติแล้ว โดยมีจุดร่วมสำคัญ 7 ประการ ของคุณลักษณะเชิงบุคลิกภาพกับการเป็นผู้นำที่ประสบความสำเร็จ คือ ความเฉลียวฉลาด การริเริ่มสร้างสรรค์ ทักษะด้านสังคม ความเชื่อมั่นในตนเอง พลังแห่งความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์มั่นคงต่อหลักการ (พิชาย รัตนติลภ ญ. ภูเก็ต, 2552: 172) ภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะมีส่วนในการสร้างความสามัคคี ความไว้วางใจ ซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวของกลุ่มได้ แนวคิดภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ ได้กล่าวถึงการมีคุณลักษณะที่เหมาะสม และสอดคล้องจะช่วยให้ผู้นำมีแนวโน้มที่จะเกิดประสิทธิผลมากขึ้น แต่ก็ไม่อาจรับประกันได้แน่นอนว่าจะต้องมีประสิทธิผล ผู้นำที่มีคุณลักษณะแบบหนึ่งเฉพาะตนเองอาจมีประสิทธิผลได้ในสถานการณ์หนึ่ง แต่ในอีกสถานการณ์หนึ่งอาจไร้ประสิทธิผลก็ได้ ยิ่งกว่านั้นผู้นำที่มีแบบแผนของคุณลักษณะนี้แตกต่างกัน แต่สามารถที่จะมีประสิทธิผลได้ในสถานการณ์เดียวกัน (Bass, 1990 และ Mosley, 1996)

2) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม (Behavioral Leadership) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม (Behavioral Leadership) มุ่งศึกษารูปแบบพฤติกรรมใดที่ดีที่สุด ในการนำเพื่อนำเอารูปแบบนั้นไปพัฒนาให้บุคคลมีรูปแบบพฤติกรรมแบบนั้นเพื่อที่จะได้ผู้นำที่มีคุณภาพ โดยเชื่อว่าภาวะผู้นำถูกสร้างขึ้นได้ไม่ใช่เป็นมาโดยกำเนิด (Made not Born) เป็นการศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่ใช้อำนาจ พฤติกรรม การบริหารจัดการ โดยระบุพฤติกรรมผู้นำไว้ 2 แบบ คือ (1) พฤติกรรมของผู้นำแบบมุ่งคน ผู้นำแบบนี้จะเน้นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล สนใจและเข้าใจความต้องการของพนักงาน (2) พฤติกรรมของผู้นำแบบมุ่งงาน ผู้นำแบบนี้จะเน้นไปที่ผลผลิตเป็นสิ่งสำคัญ จึงให้ความสำคัญกับงานและเทคนิคต่างๆ ในการผลิต เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้โดยมองว่าพนักงานเป็นเพียงปัจจัยหนึ่งที่ทำให้งานสำเร็จเท่านั้น (Lunenburg & Ornstein, 1996: 128-129)

ความหมายของภาวะผู้นำ

คำว่า ภาวะผู้นำ (leadership) (สุเมธ แสงนิมนวล, 2552) นักวิชาการได้ให้คำนิยามแตกต่างกันออกไป เช่น การเป็นผู้นำ ประมุขศิลป์ ความเป็นผู้นำ เป็นต้น ส่วนนิยามนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ภาวะผู้นำก็คือสภาพของความเป็นผู้นำ ซึ่งดไวท์ เอลเซนฮาวเออร์ (Dwight Elsenhower) ได้ขยายความไว้ว่าเป็น “ศิลปะในการทำให้ผู้อื่นทำในสิ่งที่คุณต้องการให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความเต็มใจของพวกเขาเอง”

ส่วนวิธีการสร้างภาวะผู้นำ หรือสร้างศิลปะในการทำให้ผู้อื่นทำในสิ่งที่ผู้นำ ต้องการให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความเต็มใจของพวกเขาผู้ปฏิบัติ นั้น มีสูตรสำเร็จ 5 ประการ ที่เรียกว่าสูตร 1 2 3 4 5 คือ 1) เข้มแข็ง, 2) แกร่งกล้า, 3) ศรัทธา, 4) คุณค่า และ 5) สามารถ

สรุปว่า ภาวะผู้นำคือการนำทั้งศาสตร์และศิลป์ โดยใช้กุศโลบาย ทั้งนี้ต้องได้รับ การยอมรับ และเชื่อถือนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

การศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (Ethical leadership) (ชุตินา รักษ์บางแหลม และคณะ, 2559) เกิดขึ้นมาเป็นเวลานานแต่ไม่มีการกล่าวถึง ในประเด็นของการวิจัยอย่างชัดเจนนัก ดังเช่น การศึกษาของ Burns (1978) ต่อมาในระยะหลังจึงเริ่มมีความชัดเจนขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากงานของ Sergiovanni, (1992) ที่กล่าวถึงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมากขึ้น ซึ่งในระยะต่อมาการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ได้เสนอเกี่ยวกับทฤษฎีภาวะผู้นำที่เน้นความมีเหตุผล (Rationality) ตรรกะ (Logic) ความปราศจากอคติ (Objectivity) ความชัดเจน (Explicitness) ลักษณะเฉพาะตัว (Individuality) และความเป็นอิสระ (Detachment) และสนับสนุนทฤษฎีภาวะผู้นำที่เน้นคุณลักษณะทางอารมณ์ (Emotion) ความเป็นสมาชิกภายในกลุ่ม (Group of membership) การสร้างสำนึก (Sense making) จริยธรรม (Morality) ภาระหน้าที่ (Duty) และความประพฤติ (Obligation) นอกจากนี้ Kohlberg (1981 อ้างถึงใน Shaprio & Stefkovich, 2001) ได้กล่าวถึงแนวคิดในการพิจารณาความยุติธรรมของสังคม (Justice community) ว่ามีข้อบ่งชี้จากการสอนของโรงเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักการของความยุติธรรม (Justice) ความเสมอภาค (Equity) และการยอมรับนับถือในเสรีภาพ (Respect for liberty) ซึ่งจากแนวคิดดังกล่าว Sergiovanni (1992) ได้พัฒนาสู่ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมโดยภาวะผู้นำในบริบทของการจัดการศึกษาเป็นสิ่งที่ผู้นำทางการศึกษาต้องถือเป็นภาระรับผิดชอบ (Stewardship) โดยผู้นำควรเอาใจใส่อย่างลึกซึ้งต่อความผาสุก (Welfare) ของโรงเรียนและชุมชน ส่วน Coles (2002) ที่นำเสนอ แนวคิดเกี่ยวกับ Ethical leadership ว่าเป็นสิ่งที่เกิดจากความแตกต่างของการพัฒนาจริยธรรม ซึ่งมีผลกระทบกับคนทุกคน หลักจริยธรรมของโคลเบอร์ก (สัทิต จันทะสินธุ์, 2560) มี 6 ชั้น ได้แก่

ชั้นที่ 1 การลงโทษและการเชื่อฟังที่รับรู้เฉพาะตน ดังนั้นบุคคลจะแสดง พฤติกรรมทางจริยธรรม เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ

ชั้นที่ 2 ความแตกต่างระหว่างบุคคลและการแลกเปลี่ยนกันเพื่อแสวงหารางวัล

ชั้นที่ 3 ความสัมพันธ์และการกระทำตามรูปแบบตามที่ผู้เห็นชอบ

ชั้นที่ 4 ระบบสังคมและความมีสติรับผิดชอบ

ชั้นที่ 5 สิทธิและความผูกพันในสังคมที่จะทำตามคำมั่นสัญญา

ชั้นที่ 6 การยึดมั่นธรรมตามหลักสากล

ความหมายของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

เมื่อกล่าวถึงคำว่า “ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม” มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ เช่น Brown., Trevio & Harrison (2005) ให้ความหมายว่าผู้นำเชิงจริยธรรมเป็นผู้ที่ พยายามชักจูงให้ผู้อื่น ปฏิบัติตนให้เหมาะสมโดยผ่านการกระทำส่วนบุคคลและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอื่นและส่งเสริมความ ประพฤติของผู้ตามผ่านการสื่อสารแลกเปลี่ยนการเสริมแรงและการตัดสินใจและสอดคล้องกับ Brown & Trevino (2006) ค้นพบว่าผู้นำเชิงจริยธรรมมีคุณสมบัติด้าน ความซื่อสัตย์การดูแลและเป็นบุคคลที่มี กฎเกณฑ์เป็นผู้ซึ่งทำให้เกิดความยุติธรรมและการตัดสินใจที่ดี อีกทั้งสามารถติดต่อสื่อสารกับลูกน้องอยู่ บ่อยๆ เกี่ยวกับจริยธรรมตั้งมาตรฐานจริยธรรมที่ชัดเจนให้รางวัลและลงโทษเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐาน ดังกล่าวท้ายที่สุดผู้นำเชิงจริยธรรมไม่เพียงแต่พูดแต่ปฏิบัติตามสิ่งที่พวกเขาพูดและเป็นแบบอย่างที่ดีใน ด้านพฤติกรรมจริยธรรม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของสำหรับคำว่า “ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม” มีนักวิชาการ หลายท่านได้ให้ความหมายไว้แตกต่างกัน ดังนี้

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความยุติธรรม 2) ความไว้วางใจ 3) ความซื่อสัตย์ 4) ความเป็นผู้นำด้านคุณธรรม แต่ละองค์ประกอบมีพฤติกรรม (เอ็กวาร์ดส์ ฉ่ำมณี และทองศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ, 2564) ดังนี้

1) ความเป็นผู้นำด้านคุณธรรม หมายถึง การที่ผู้บริหารแสดงออกถึงลักษณะความเป็นผู้นำด้านคุณธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม และเป็นความคาดหวังของชุมชน ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศทางจริยธรรมในโรงเรียนมีความสามารถในการบริหารงานและการจัดการในองค์กร กำหนดพันธกิจ นโยบายที่ดีมีทักษะในการมอบหมายและมีทักษะในการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงานนำไปสู่เป้าหมายเป็นที่ยอมรับของสังคม

2) ความซื่อสัตย์หมายถึง การที่ผู้บริหารแสดงออกถึงการประพฤติตรงไปตรงมาทั้งต่อตนเองและผู้อื่นต่อหน้าที่การงานต่อคำมั่นสัญญาแบบแผนระเบียบกฎเกณฑ์และความถูกต้องดังมาทั้งหลาย พฤติกรรมความซื่อสัตย์ของผู้บริหารนั้น จะส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ปรากฏต่อสายตาของผู้อื่นและบุคคลรอบข้างมีสิ่งจะ พูดจริงทำจริง ไม่โกหกหรือพูดเหลวไหล พูดคำไหนเป็นคำนั้นเป็นที่เคารพรักนับถือว่าเป็นคนมีเกียรติความซื่อสัตย์จึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญและเป็นที่ต้องการในทุกองค์การ ความซื่อสัตย์นอกจากจะหมายถึง การรักษาความลับ ผลประโยชน์และทรัพย์สินต่างๆ ความซื่อสัตย์ยังหมายรวมถึงการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและไม่บิดเบือนจากความเป็นจริง

3) ความยุติธรรม หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการตัดสินใจ ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้อื่นได้ด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกันเป็นผู้มีเหตุมีผล ตลอดจนไม่เอารัดเอาเปรียบให้เกียรติและช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

4) ความไว้วางใจ หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกให้เห็นถึงความมีศักดิ์ศรี ความจงรักภักดีความเมตตากรุณา การมีมนุษยสัมพันธ์ความโปร่งใส จริงใจ ความมั่นคงสม่ำเสมอในคำพูดและการกระทำ ความเป็นธรรม การใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจ ความผูกพันและเต็มใจที่จะปกป้องผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนให้ออกาสแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ในการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

สรุป ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่ผู้นำแสดงออกซึ่งความประพฤติที่เหมาะสมตามบรรทัดฐานทางสังคม ผ่านทางการกระทำส่วนบุคคลและสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ตามมีความประพฤติที่เหมาะสมตามบรรทัดฐานดังกล่าว โดยผ่านทางการสื่อสารแบบสองทาง การเสริมแรงและการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ โดยผู้นำเชิงจริยธรรมเป็นผู้ที่เน้นความสำคัญของการมุ่งเน้นที่คน

ผู้นำยุคใหม่

ช่วงเวลาต่อจากนี้ เป็นช่วงเวลาที่ต้องเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจ โรคระบาด และความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีมากมาย คุณสมบัติของผู้นำที่ดีในยุคนี้จึงไม่ใช่ผู้นำที่เพียงแค่อำนาจตามระบบหรือคู่มือบริหารในช่วงเวลาปกติเท่านั้น แต่ต้องเป็นผู้นำที่รู้จักพลิกแพลง ปรับตัวตามสถานการณ์สามารถแก้ไขวิกฤตหรือพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสได้ ซึ่ง Adecco ได้คัดเลือก 7 คุณสมบัติสำคัญของผู้นำที่สร้างการเปลี่ยนแปลงมาเป็นแนวทางในการคัดเลือกผู้บริหารและพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับองค์กร (<https://adecco.co.th>, Leadership Recruitment Trend 2022)

1. Outward Mindset คิดถึงส่วนรวม

การจะเป็นผู้นำที่ดีแน่นอนว่า “ประโยชน์ส่วนรวมต้องมาก่อนประโยชน์ส่วนตัว” ผู้นำที่ดีจึงต้องเป็นผู้ที่เสียสละเพื่อส่วนรวมมี outward mindset คิดถึงผู้อื่นก่อนตัวเอง ทั้งความต้องการของตัวเองเพื่อปกป้ององค์กรและพนักงาน ดังคำกล่าวที่ว่า leaders eat last ผู้นำที่ดีจะรับบทบาทเป็นผู้รับใช้ (Servant Leadership) ที่พร้อมสนับสนุนและปกป้องพนักงานให้มีพื้นที่ปลอดภัยในการทำงาน ช่วยเหลือพนักงานให้พัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่ซึ่งจะนำมาสู่การปลดปล่อยวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการเกิดความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ผู้นำจะต้องเสียสละรับผิดชอบทำหน้าที่ที่มากขึ้น คอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำ เป็นนักฟังที่ดี มีความเห็นอกเห็นใจ รับผิดชอบแทนลูกน้อง สร้างแรงจูงใจแทนการสั่งงาน แสวงหาความร่วมมือและแรงสนับสนุนจากรอบด้าน ผลักดันให้ลูกน้องได้เติบโต รวมถึงมีความสามารถในการมองภาพรวมและมองการณ์ไกลเพื่อนำทีมไปสู่เป้าหมาย อย่างที่ได้เขียนในบทแรกว่าบทบาทของผู้นำไม่ใช่เพียงผู้นำทีมอยู่เบื้องหน้า แต่ยังเป็นผู้ที่ทั้งคอยสนับสนุนอยู่เบื้องหลังและอยู่เคียงบ่าเคียงไหล่ในการทำงานด้วย ดังนั้นหากคุณอยากเป็นผู้นำที่ดีอาจต้องเริ่มต้นจากการถามตัวเองก่อนว่าคุณพร้อมเป็นผู้ที่เสียสละแล้วหรือยัง ยังมีอะไรที่คุณยังสามารถทำเพื่อลูกน้อง องค์กร หรือสังคมในภาพใหญ่ได้อีกบ้าง

2. Inspirational สร้างแรงบันดาลใจ

บทบาทของผู้นำยุคใหม่จึงเน้นหนักที่การสร้างแรงบันดาลใจ ซึ่งไม่ได้แปลว่าผู้นำต้องเป็นคนพูดเก่งราวกับนักพูดสร้างแรงบันดาลใจ แต่เป็นผู้นำที่สามารถ walk the talk ทำให้เราเห็นว่าเขาเชื่อมั่นใน core value ขององค์กรจริงๆ เป็นผู้นำที่กล้ากำหนด purpose เหนือ profit กล้าจินตนาการถึงความเป็นไปได้ใหม่ๆ เป็นผู้นำที่ทำให้พนักงานเห็นคุณค่าของงานที่ทำและมีแรงบันดาลใจที่จะทำงานอย่างเต็มที่เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงเชิงบวกให้กับตัวเอง องค์กร และสังคม

3. Lifelong learning เรียนรู้อยู่เสมอ

การบริหารจึงไม่สามารถใช้แนวทางเดิมๆ หรือปฏิบัติตามสูตรสำเร็จที่เคยใช้กันมาได้อีกต่อไป คนที่อยู่ในฐานะผู้นำจึงต้องพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และคอยพัฒนาตัวเองตลอดเวลา แม้ว่าจะมีประสบการณ์และความรู้มากแค่ไหน ก็ต้องกล้าที่จะโยนความคิดและประสบการณ์เดิมๆ ทิ้งไป ยอมลดอัตราเพื่อเรียนรู้ เปิดใจยอมรับไอเดียและความคิดเห็นจากผู้อื่น ทั้งการเรียนรู้จากพนักงาน ลูกค้าหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ การทำตัวเป็นน้ำไม่เต็มแก้วเป็นคุณสมบัติของผู้นำที่สำคัญที่สุด เพราะการมีผู้นำที่เปิดใจยอมรับฟังและเรียนรู้และเป็นแบบอย่างในการพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ จะเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการเกิดความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมที่จะทำให้องค์กรมีศักยภาพในการแข่งขันเหนือคู่แข่งและปรับตัวได้เร็วเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลง

4. Communication สื่อสารเป็น

การสื่อสาร คือ เครื่องมือที่มนุษย์ใช้สร้างความร่วมมือระหว่างกันเพื่อแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนและเอาตัวรอดจากวิกฤตต่างๆ จนดำรงเผ่าพันธุ์มาได้นับพันๆ ปี ด้วยเหตุนี้คุณสมบัติด้านการสื่อสารจึงเป็นสิ่งผู้นำขาดไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องเผชิญหน้ากับปัญหาที่ใหม่และไม่มี know how ในการรับมือมาก่อน ผู้นำจะต้องมีความสามารถในการสื่อสารอย่างเปิดเผยและจริงใจเพื่อสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้น (transparent communication) สื่อสารด้วยความเห็นอกเห็นใจเพื่อลอบประโลมและเยียวยาความรู้สึกของพนักงาน (empathic communication) และสื่อสารโน้มน้าวใจเพื่อชักจูงให้พนักงานมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา (persuasive communication) หากผู้นำมีคุณสมบัติเหล่านี้ก็จะสามารถรับมือกับปัญหาและเข้าควบคุมสถานการณ์ที่โกลาหลได้อย่างฉับพลัน ดังตัวอย่างที่เราเห็นการใช้การสื่อสาร

เพื่อจัดการกับวิกฤตโควิดของ ลี เซียนลุง นายกรัฐมนตรีสิงคโปร์ และจาซินดา อาร์เดิร์น นายกรัฐมนตรีนิวซีแลนด์

5. Emotional Intelligence ความฉลาดทางอารมณ์

ความฉลาดทางอารมณ์เป็นคุณสมบัติที่จำเป็นอย่างมากสำหรับผู้ผู้นำในการบริหารจัดการตัวเองและบริหารทีม การเป็นผู้ผู้นำในยุคนี้ต้องเจอกับความเครียดและบททดสอบมากมาย หากผู้ผู้นำไม่รู้จักรับมือกับการจัดการอารมณ์ของตัวเองให้ดีก็จะส่งผลเสียต่อบรรยากาศในการทำงาน ขณะเดียวกันผู้นำก็ต้องมีความสามารถที่จะเข้าใจและรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่นด้วย เพื่อที่จะสามารถบริหารจัดการอารมณ์ของผู้อื่น ยิ่งในวิกฤตที่ผู้คนมักรู้สึกไม่มั่นคง เครียด และกังวลใจ ผู้นำจะเป็นที่พึ่งสำคัญในการทำให้อารมณ์จิตใจของพนักงานกลับมาสู่จุดสมดุลและพร้อมเดินทางทำงานเพื่อองค์กรต่อไป

6. Unstructured Problem-Solving คิดพลิกแพลงแก้ปัญหา

การที่โลกเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาส่งผลให้การทำงานมีความเป็นรูทีนน้อยลง ผู้นำต้องเผชิญหน้ากับความท้าทายใหม่ๆ แทบทุกวัน บ่อยครั้งแผนที่วางไว้ล่วงหน้าเมื่อถึงเวลาจริงก็อาจจะใช้การไม่ได้ ทำให้ต้องคอยปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้เข้ากับสถานการณ์อยู่เสมอ ผู้นำจึงจำเป็นต้องมีระบบความคิดที่ยืดหยุ่น (Cognitive Flexibility) เพื่อที่จะสามารถพลิกแพลงหาวิธีแก้ไขปัญหได้อย่างเหมาะสม ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่สามารถมองเห็นปัญหาในภาพรวม ขณะเดียวกันก็ต้องสามารถเชื่อมโยงข้อมูลและไอเดียต่างๆ (connecting dots) เพื่อนำมาต่อยอดความคิดสร้างสรรค์และตัดสินใจแก้ปัญหาโดยไม่จำกัดการแก้ปัญหาอยู่ในกรอบเดิมๆ ซึ่งเป็นจุดตั้งต้นสำคัญของการพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส

7. Change Management บริหารจัดการความเปลี่ยนแปลง

ทุกวันนี้เราอยู่ในยุคที่ new normal หรือความปกติใหม่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเราจึงไม่สามารถที่จะอยู่นิ่งและหวังว่าทุกอย่างจะกลับสู่สถานการณ์เดิมได้ เพราะความปกติเดิมจะไม่มีอีกต่อไปแต่เป็นความปกติใหม่ที่จะเข้ามาแทนที่ ดังนั้นผู้นำจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลง ทั้งการปรับปรุงโครงสร้างและกระบวนการทำงานให้มีความเหมาะสมเพื่อให้องค์กรสามารถทำงานได้อย่างยืดหยุ่น การนำเทคโนโลยีมาเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน เพื่อให้องค์กรพร้อมปรับตัวได้ทันทีเมื่อความเปลี่ยนแปลงมาถึง

สุพริศร์ สุวรรณิก สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์ กล่าวว่า คุณสมบัติสำคัญของผู้นำยุคใหม่ได้มาจากทั้งประสบการณ์โดยตรงและโดยอ้อมที่กลั่นกรองจากการทำงานร่วมกับผู้นำยุคใหม่ท่านต่างๆ ในองค์กรภาครัฐและเอกชน ทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศ ได้ตกผลึกไว้เป็น “หลัก 3 C” ดังต่อไปนี้

C ตัวแรก คือ Consistency หรือ “ความเสมอต้นเสมอปลาย” ซึ่งแบ่งออกเป็น ประการแรก ความเสมอต้นเสมอปลายในการทำงาน กล่าวคือเป็นผู้ที่มีหลักการ ยึดถือความถูกต้องไว้เป็นแก่น วางแผนล่วงหน้าและดำเนินการไปตามแผนนั้นอย่างสม่ำเสมอ ขณะที่ยืดหยุ่นเพียงพอสำหรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ต้องไม่กระทบต่อความถูกต้อง ดังนั้นแล้ว trust หรือความเชื่อถือเชื่อใจของคนในทีมและในองค์กรจะตามมาเอง ในทางตรงกันข้าม หากผู้นำขาดความเสมอต้นเสมอปลาย คือ บางทีทำบ้างไม่ทำบ้าง ไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ซ้ำแล้วซ้ำเล่า โดยเฉพาะการทำงานเป็นทีม ความเชื่อใจของคนที่มีต่อเราจะเสื่อมลง ก็ยากที่การทำงานจะประสบความสำเร็จ หรือแม้จะมีผลงานออกมาจริง แต่ก็ไม่มีคุณภาพตามที่ได้ตั้งเป้าไว้ตั้งแต่ต้น มีหน้าซ้ำ อาจแลกมาด้วยการสูญเสียความเชื่อถือในตัวผู้นำคนนั้นไปเลย อีกประการหนึ่ง ผู้นำจำเป็นต้องมีความเสมอต้นเสมอปลายในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ โดยเฉพาะในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่เร็วมาก เพราะไม่มีใครในโลกที่รู้ทุกอย่าง รู้ทุกอย่างไปเสียหมด และความรู้ความ

ชำนาญต่างๆ มันไม่หยุดนิ่ง แต่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การที่องค์กรใดจะอยู่รอดและไปได้ดีในโลกยุคใหม่ ผู้นำต้องไม่ปิดกั้นตัวเองในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ไม่ว่าจะอยู่ในภาครัฐหรือเอกชนก็ตาม

ส่วน C ตัวที่สอง คือ Communication หรือ “การสื่อสาร” ผู้นำที่ดีต้องเป็นผู้ที่สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือต้องทำให้ผู้รับสารได้เข้าใจในสิ่งที่ตัวเองต้องการอธิบาย หรือได้เห็นภาพอย่าง ผู้นำได้เห็นจริงๆ เช่น การสื่อสารทางพันธกิจหรือ mission ของหน่วยงาน การสื่อสารให้คนในองค์กรหรือในทีมเข้าใจในเป้าหมายและวิธีการที่จะไปให้ชัด ซึ่งนอกจากการเป็นผู้ส่งสารที่ดีแล้ว communication นี้ ต้องเป็นการสื่อสารสองทาง หรือ two-way communication ด้วย นั่นคือผู้นำควรจะเป็นผู้ฟังที่ดีด้วยเช่นกัน เปิดโอกาสให้คนในองค์กรได้สื่อสารในสองทางด้วยเสมอ เพราะการรับฟังแล้วนำข้อแนะนำหรือความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ไปพัฒนาองค์กรหรือตัวเองอย่างสม่ำเสมอ ย่อมเกิดประโยชน์กับทุกฝ่ายครับ ดังนั้น พูดง่ายๆ ว่า ผู้นำที่ดีควรจะต้องมีทักษะในการพูดให้คนเข้าใจและรับฟังคนอื่นอย่างเข้าใจเช่นกัน

C ตัวสุดท้าย ได้แก่ Calm หรือ “ความนิ่งหรือความมีสติ” โดยเฉพาะในโลกยุคที่ทุกอย่างพลิกจากหน้ามือเป็นหลังมือได้ภายในเวลาไม่กี่วินาที ถ้าผู้นำเดินตาม โดยไม่มีสติหรือขาดความยั้งคิดแล้ว ดำเนินการหรือไปตอบสนองกับเรื่องใหม่ๆ โดยที่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจ หรือมีความชำนาญเพียงพอ ย่อมเกิดผลเสียต่อองค์กรและตนเองได้ ผู้นำจึงควรรับศึกษาทำความเข้าใจปัญหาหรือโอกาสที่เข้ามา เพื่อตอบสนองได้อย่างรอบคอบที่สุด

สรุป

ภาวะผู้นำทางจริยธรรม คือ ผู้นำความเปลี่ยนแปลงด้านธรรมาภิบาล และด้านมนุษยสัมพันธ์ คือ หลักปฏิบัติในองค์กรที่ผู้บังคับบัญชาใช้นำพาองค์กรมุ่งสู่เป้าหมายได้อย่างถูกต้องดีงาม เป็นที่ยอมรับของบุคลากรด้วยใจ เป็นผู้ใช้อิทธิพลด้านดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่ใช่ใช้อิทธิพลเฉพาะตำแหน่งหรือ หน้าที่ โดยเอาตนเองเป็นใหญ่ สำหรับสั่งการบังคับการ แต่มีความประพฤติที่ดีเป็นแบบอย่างได้ มีความถูกต้อง สามารถโน้มน้าวกายและใจ ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดเห็นด้วย เกิดความผูกพันและร่วมทำงานในองค์กร ด้วยความสมัครใจ มีความรู้สึกรักอยากทุ่มเท อยากรับผิดชอบและอยากสร้างผลสำเร็จ อย่างสูงสุดให้กับองค์กร ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม จึงเป็นเรื่องสำคัญและเป็นกระบวนการที่ทรงอิทธิพลต่อคณะทำงาน ดังนั้น การที่ผู้บังคับบัญชามีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม จึงเป็นส่วนผลักดันให้องค์กร ก้าวหน้าเป็นเครื่องมือ ในการสร้างความสัมพันธ์ให้บุคลากรสมัครใจเกิดความพยายาม เอาใจใส่ในหน้าที่ หรือการทำงานร่วมกัน และนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จ บรรลุถึงเป้าหมายสูงสุด หรือพันธกิจที่องค์กรได้กำหนดไว้นั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

จริญญาภรณ์ ศรีจันทร์ และจุฬาพรรณภรณ์ ณะแพทย์. (2563). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมตามหลักพุทธ

ธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.

ชุติมา รักษ์บางแหลม. (2559). การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและประเด็นปัญหาจริยธรรม ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- ชุติมา รักษ์บางแหลม และคณะ. (2559). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม:หนทางสู่การขับเคลื่อนภาวะผู้นำในสถาบันการศึกษา. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2554). **ความเป็นนักบริหารมืออาชีพ**. ใน เอกสารคำสอนรายวิชา 1065114. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุทัต จันทะสินธุ์. (2560). รูปแบบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมแบบบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **ปรัชญาคุณภิวัตน์**. สาขาวิชาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุเมธ แสงนิมน์นวล. (2552). **ภาวะผู้นำกับธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า.
- รัฐพล ฤทธิธรรม และคณะ. (2564). ภาวะผู้นำและมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้บริหารสมัยใหม่ที่มีประสิทธิภาพสูง. **วารสารมหาจุฬานาครธรรม์**, ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน 2564.
- อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ. (2560). **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (ฉบับพิเศษ) เมษายน-มิถุนายน.
- เอกภักดิ์ ฉ่ำมณี และ ทนงค์ศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ. (2564). **องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21**. รายงานการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 22 วันที่ 25 มีนาคม 2564 มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี. **การแสดงทรรศนะเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้นำยุคใหม่ในงานคืนสู่เหย้าและเชิดชูเกียรติบัญชีจุฬาฯ ดีเด่น 2565 ของคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. ก.พ. 2565. <https://www.thairath.co.th/business/economics/2403820>.
- Leadership Recruitment Trend 2022**. <https://adecco.co.th>.

แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น Guidelines for Preventing and Solving Corruption Problems at the Local Level

อภินพ ฮาดภักดี

Apinop Hadpakdee

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: apinop.1978@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้จะนำเสนอและวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น พบว่า การเลือกตั้งท้องถิ่นในปัจจุบันมีการทุจริต คอร์รัปชันหลากหลายวิธีการที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐอย่างมาก โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการได้มาซึ่งคะแนนนิยมก็มักจะซื้อเสียงในพื้นที่เป้าหมายที่มองว่าเป็นการลงทุน เมื่อได้เป็นผู้บริหารหรือสมาชิกสภาแล้วก็ใช้อำนาจในการถอนเงินทุนคืน อันเป็นกลายป็นวัฒนธรรมทางการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่นมิได้แตกต่างกันออกไป ส่วนรูปแบบและวิธีการทุจริตหรือคอร์รัปชันแตกต่างกัน ทั้งนี้ บทความนี้พยายามนำเสนอมุมมองทางรัฐศาสตร์เกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นที่จะทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบสามารถใช้เป็นแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นได้ ดังนี้ แนวทางการป้องกัน ได้แก่ 1) การปฏิรูประบบการหาเสียง 2) การเพิ่มสายข่าวในพื้นที่มากขึ้น 3) การเพิ่มบทบาทความเป็นกลางผู้นำชุมชนและ 4) การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนให้มากขึ้น ส่วนแนวทางการแก้ไข ได้แก่ 1) กำหนดการเพิ่มโทษบุคคลที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น 2) กำหนดการสรรหาองค์กรหรือบุคคลที่ไม่มีผลประโยชน์ในการเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการแทนเจ้าหน้าที่รัฐ และ 3) กำหนดกลไกการเพิ่มโทษที่มีผลต่อบุคคลที่เชื่อมโยงถึงสังคมนั้นๆ ดังนั้น การได้มาซึ่งตัวแทนถือว่าเป็นศักดิ์ศรีของประชาชนในพื้นที่ปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ ที่สามารถจะพัฒนาท้องถิ่นไปสู่ความเจริญในอนาคต แต่หากได้ตัวแทนที่ไม่ดีจะกลายเป็นการซ้ำเติมความเลวร้ายให้กับประชาชนด้วยเช่นกัน

คำสำคัญ: แนวทางการป้องกัน, การแก้ปัญหาคอร์รัปชัน, การเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

Abstract

This article presents and analyzes methods for preventing and solving corruption problems at local elections. Corruption in various ways causing great damage to the state. Beginning in the process of acquiring popular votes, they tend to buy votes in targeted areas that are viewed as investments. Once he became an executive or council member, he exercised his power to withdraw funds. Which has become a culture, both national and local politics are not different. The forms and methods of corruption or corruption are different. In this regard, this article attempts to present a political science perspective

on local elections that would enable responsible agencies to use as a guideline to prevent and resolve electoral fraud at the national level. Prevention guidelines are as follows: 1) reforming the campaign system, 2) adding more local news outlets, 3) increasing the role of community leader neutrality and 4) enhancing people's knowledge and understanding. The amendments include 1) imposing more punishment on related persons; 2) stipulating the recruitment of organizations or individuals who do not have a negative effect on the election to serve as director in place of government officials; and 3) imposing mechanisms for increasing penalties. Affects the person connected to that society, so the acquisition of representatives is considered the dignity of the people in that local government organization that can develop the locality to prosperity in the future. But if you get a bad representative, it will also aggravate the badness for the people.

Keywords: Prevention guidelines, solutions to corruption problems, local elections.

บทนำ

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง และผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น หรือกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษจะมาโดยวิธีอื่นก็ได้ แต่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย โดยคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามแนวทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว (พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น, 2562) ดังนั้น การเลือกตั้งท้องถิ่นจึงเป็นช่องทางหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับท้องถิ่น ตามสิทธิขั้นพื้นฐาน โดยการเลือกตั้งตัวแทนของตนเข้าไปใช้อำนาจตัดสินใจทางการเมือง ซึ่งเกิดขึ้นภายใต้ ข้อจำกัดของการมีประชากรจำนวนมากและมีพื้นที่เขตการปกครองที่มีขนาดใหญ่ จึงทำให้การใช้อำนาจของประชาชนด้วยตนเองโดยตรง เพื่อทำการตัดสินใจทางนโยบายและการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ เป็นเรื่องในชีวิตประจำวันโดยทั่วไปทำไม่ได้ในทางปฏิบัติแต่การเลือกตั้งท้องถิ่นก็ไม่ใช่ทั้งหมดของความเป็น ประชาธิปไตยที่มีอยู่ เพราะการปกครองท้องถิ่นตามหลักการสากลจะให้ความสำคัญกับการปกครองตนเองของ ประชาชนในท้องถิ่นตามหลักประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) เพื่อให้ผลลัพธ์ที่ได้เป็นประโยชน์ ตกอยู่กับประชาชนในท้องถิ่นโดยตรง จากการร่วมคิดร่วมทำกิจการสาธารณะด้วยตนเองอย่างมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2554: 25 - 28)

แต่ถึงอย่างไรก็ตามปัญหาการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการเลือกยังมีสะท้อนรูปแบบการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นฯ ได้แก่ การใช้เงินซื้อคะแนนเสียง การแจกสิ่งของแทนการใช้เงิน การสัญญาว่าจะให้การแสดงตัวโดยการไปร่วมงาน การย้ายทะเบียนบ้าน การใช้บัตรประชาชนปลอม การโฆษณาเกินจริง การข่มขู่คนไปลงคะแนน การเปลี่ยนหีบบัตรเลือกตั้ง การนับคะแนนไม่ตรงตามความเป็นจริง การใช้อิทธิพลข่มขู่ การส่งผู้สมัครหน้าใหม่ และการใช้อำนาจรัฐ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่มีผลต่อการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นฯ ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ ระบบสังคมและวัฒนธรรม งบประมาณการบริหารงาน ความกลัว ระบบ

กฎหมาย และการศึกษา (นันทมน กันเภา และศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์, 2566: 95-96) โดยสอดคล้องกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 ได้บัญญัติถึงข้อห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอันอาจทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมไว้หลายประการ ข้อห้ามประการแรก คือ ห้ามจงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้แก่ตนเองหรือผู้สมัครอื่น ให้งดเว้นการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัคร หรือชักชวนให้ไปลงคะแนนไม่เลือกผู้ใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา 73) โดยวิธีการดังต่อไปนี้ จัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงิน ได้แก่ ผู้ใดให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงินทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อมแก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถานศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือสถาบันอื่นใดทำการโฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีหรสพหรือการรื่นเริงต่างๆ เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใดหลอกลวง บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใส่ร้ายด้วยความเท็จ หรือจูงใจให้เข้าใจผิดในคะแนนนิยมของผู้สมัครหรือพรรคการเมือง (ปฐวิชัย วัฒนสุข, ออนไลน์)

เพราะฉะนั้น ปัญหาการทุจริตในการเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น มิได้ซับซ้อนจะมองไม่เห็นแต่ประการใด แต่การค้นหาหลักฐาน การจับกุม และการลงโทษยังถือว่ายังไม่ความไม่ชัดเจนต่อระดับการบริหารจัดการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งนี้ แม้ว่าการกระทำดังกล่าวจะต้องได้รับโทษทั้งผู้ซื้อ ผู้ขาย และการเกี่ยวข้องกับการทุจริตก็ตาม แต่ดูเหมือนว่า นักการเมืองมิได้เกรงกลัวต่ออำนาจทางกฎหมายแต่ประการจึงทำให้การทำทุจริตในรูปแบบต่างๆ ยังคงดำเนินการต่อไป จึงต้องแสวงหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตโดยเฉพาะในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นให้มีความเข้มข้นและเข้มแข็งมากขึ้นต่อไป

การป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตการเลือกตั้ง

การป้องกันการทุจริตการเลือกตั้งเป็นการใช้แนวทางเพื่อยับยั้งการกระทำความผิดกฎหมายเลือก โดยมองถึงการให้ความรู้ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาขึ้นมาเป็นลำดับ จัดทำเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนปลูกฝังจิตสำนึกตั้งแต่ในรั้วของโรงเรียนและในทุกสถาบันของการศึกษาเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนมีความตระหนักถึงความเสียหายจากการกระทำผิดกฎหมายทั้งที่เป็นผู้กระทำเองหรือเป็นผู้ร่วมกระทำด้วยก็ตามทั้งนี้เพื่อการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในการคัดสรรผู้แทนผ่านกระบวนการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ ยุติธรรม ไม่ว่าใครก็ตามที่จะสามารถเข้ามาบริหารท้องถิ่น ต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเข้าใจในปัญหาและสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้อย่างทันที่ อีกทั้งควรมีการสร้างองค์ความรู้ที่สะท้อนภาพความเสียหายจากการเลือกผู้แทนที่ใช้วิธีการทุจริตเลือกตั้งเข้ามานั้นได้สร้างความเสียหายต่อสภาพความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนมากเช่นไร รวมทั้งการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีการแก้ไขกฎหมายที่ลดการทำงานที่ซ้ำซ้อนกันของหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังต้องมีการสร้างการมีส่วนร่วมของการเมืองภาคประชาชนอันเป็นการสร้างภาคีเครือข่ายของภาคประชาชนให้สามารถร่วมมือกันแก้ไขปัญหาได้โดยง่ายขึ้น และการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจที่ต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐานกับประชาชน (นันทมน กันเภา และศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์, 2566)

จากการศึกษาของนักวิชาการได้กำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อเสนอแนะแนวทางการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น (ณัชชา นุช พิชิตธนารัตน์, 2560: 82-84) ซึ่งเห็นว่า

1. ควรแก้กฎหมายให้อำนาจ กกต. มากขึ้นซึ่งปัจจุบัน กกต. ไม่มีอำนาจ เช่น ไม่สามารถออกหมายเรียกมาสอบปากคำได้ ดังนั้นพยานจะมาหรือไม่ก็ได้ ซึ่งในการสอบพยานคิดว่าต้องมีทั้งพยานของ

ผู้ร้องและพยานที่เป็นกลาง ซึ่งถือเป็นพยานบริสุทธิ์ พยานผู้ร้องอย่างเดียวไม่พอเพราะอาจมีการแต่งพยานได้

2. ควรมีกฎหมายที่มีบทลงโทษพยานเท็จ ซึ่งพยานเมื่อให้การในชั้นสอบสวนที่อนุกรรมการของ กกต. อย่างหนึ่ง พอในชั้นศาลอาจไม่มา หรือกลับคำให้การเป็นอีกแบบหนึ่ง

3. กกต. ควรปรับปรุงการทำงานในชั้นสอบสวนให้มีความรวดเร็ว เพื่อมิให้คำร้องในการทุจริตเลือกตั้งค้างคั่ง และให้มีการดำเนินคดีที่รวดเร็วยิ่งขึ้น การทำงานที่ล่าช้าส่งผลกระทบต่อความไม่หวั่นเกรงต่อกฎหมายของผู้ทุจริตเลือกตั้ง

4. การคัดเลือกบุคลากรเพื่อปฏิบัติการในชุดป้องกันปราบปราม หาข่าวและประสานงานข่าว ควรคำนึงถึงคุณสมบัติในความเป็นกลางทางการเมือง ความมีอุดมการณ์ ความกล้าหาญ สุขุม รอบคอบและพร้อมจะปฏิบัติงานเพื่อความถูกต้อง

5. ควรให้ความสำคัญกับการนิเทศชุดป้องกันปราบปราม หาข่าวและประสานงานข่าว ควรมีการอบรมอย่างเข้มข้นให้ทราบถึงความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ อันเป็นการป้องกันปัญหาทุจริตเลือกตั้งที่เป็นต้นทางในปัญหาทางการเมืองต่างๆ ตามมา

6. ควรเพิ่มค่าใช้จ่ายและงบประมาณแก่ชุดป้องกันปราบปรามและงานหาข่าว ซึ่งในปัจจุบันถูกตัดงบประมาณลงเรื่อยๆ และควรกำหนดให้ทำงานจำนวนวันมากขึ้น เนื่องจากการซื้อเสียงทำกันเป็นขบวนการปูพรมมาก่อนวันเลือกตั้งนาน การทำงานของ ชุดหาข่าว ควรมีมากขึ้นด้วย

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติให้มีกลไกป้องกันปราบปราม และจัดการทุจริตประพฤติมิชอบ ด้วยเจตนารมณ์ที่ขจัดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมให้กับประชาชนชาวไทยทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อทำให้กลไกของรัฐสามารถให้บริการประชาชนด้วยความเสมอภาค สะดวก รวดเร็ว พร้อมทั้งสร้างความรักสามัคคีให้เกิดขึ้นภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ โดยมีขั้นตอนตามกระบวนการปราบปรามการทุจริต (ชงคชาญ สุวรรณณณิ, ม.ม.ป.: 1-3) ดังนี้

1. การคัดกรองคุณสมบัติก่อนเข้าสู่เส้นทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญใหม่ มาตรา 98 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์คุณสมบัติลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพิ่มเติมเข้มงวดมากขึ้น เช่น ต้องไม่เคยต้องคำพิพากษาฐานทุจริต หรือเคยพ้นตำแหน่งเพราะฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรม อีกทั้ง ต้องไม่เป็นเจ้าของผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชน เป็นต้น

2. บทลงโทษนักการเมืองที่ทุจริตการเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) สามารถลงโทษผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ทุจริตได้ 2 ช่วง คือ ช่วงก่อนประกาศผลการเลือกตั้งและหลังประกาศผลการเลือกตั้ง

3. การยื่นเรื่องถอดถอนนักการเมืองโดยสภาการถอดถอนนักการเมืองที่ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม (มาตรา 82) ผู้ที่จะเข้ามารับตำแหน่งทางการเมืองต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนและไม่มีลักษณะต้องห้าม หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขาดคุณสมบัติตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา ร้องต่อประธานสภาที่ตนเป็นสมาชิกเพื่อส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย โดยความผิดในฐานนี้ เช่น ความผิดฐานกระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์หรือไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์หรือแม้แต่การฝ่าฝืนหรือยอมตนอยู่ใต้อาณัติของพรรคการเมือง เป็นต้น

4. การยื่นเรื่องถอดถอนนักการเมืองโดยองค์กรอิสระคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) มีอำนาจยื่นศาลรัฐธรรมนูญเพื่อถอดถอนนักการเมืองได้ (มาตรา 82) ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง

เห็นว่ามีการเมืองคนใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม ก็สามารถที่จะร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยให้บุคคลดังกล่าวต้องพ้นไปจากตำแหน่งทางการเมืองได้ทั้งนี้เนื่องด้วยความผิดฐานกระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์หรือไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์หรือแม้แต่การฝักใฝ่หรือยอมตนอยู่ใต้อาณัติของพรรคการเมือง เป็นต้น

5. องค์การอิสระมีหน้าที่รัดเข็มขัดไม่ให้เกิดประชาานิยมกำหนดหน้าที่ของรัฐในการรักษาวินัยการเงินการคลัง (มาตรา 62) รัฐธรรมนูญฉบับใหม่บัญญัติให้รัฐต้องรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ฐานะทางการเงินการคลังของรัฐมีเสถียรภาพและมั่นคงอย่างยั่งยืน ซึ่งคำว่า “วินัยการเงินการคลังของรัฐ” ได้แทรกอยู่ตามมาตราต่างๆ ที่มีผลผูกมัดให้การทำงานประมาณรายจ่ายประจำปีต้องเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ

สรุปได้ว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตในการเลือกตั้งทั้งระดับชาติและท้องถิ่นมักมีแนวโน้มการใช้ตัวบทกฎหมายต่างๆ เข้ามาควบคุมพฤติกรรมกระทำความผิดเพื่อให้เกิดความกลัวต่อผลของการกระทำความผิดการเลือกตั้งนั้นๆ แต่ถึงอย่างไรก็ตามการทำงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งยังคงมีบทบาทหน้าที่ในการใช้อำนาจยังยั้งผลการเลือกหากพิสูจน์ได้ว่า ผู้ลงสมัครเลือกตั้งกระทำอย่างชัดเจนและส่งไปยังกระบวนการยุติธรรมต่อไป นอกจากนี้ มาตรการการป้องกันการทุจริตมิได้ถูกใช้เฉพาะการเลือกตั้งเท่านั้น แต่ยังหมายรวมไปถึงการบริหารงบประมาณ โครงการต่างๆ ที่อยู่ในระบบราชการที่เชื่อมโยงระหว่างงบประมาณแผ่นกับนักการเมือง เพื่อเข้ามาใช้อำนาจในการบริหารประเทศหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งปัจจุบันกฎหมายการปราบปรามการทุจริตมีความเข้มงวดอย่างมากทำให้นักการเมืองเกิดความเกรงต่อการกระทำความผิด แต่ก็ยังไม่มีอีกจำนวนไม่น้อยที่ไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายดังกล่าวจึงต้องแสวงหาเส้นทางเพื่อให้ตนเองได้เข้ามาสู่เส้นทางการบริหารองค์กรที่จะมีสิทธิ์ในการบริหารงบประมาณ โครงการ และอำนาจอื่นๆ ได้ ดังนั้น หลายรอบปีที่ผ่านมาจึงไม่มียุคใดสมัยใดในการเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติจะเว้นวรรคไปด้วยการปราศจากการทุจริตแม้ว่าแต่ครั้งเดียวทำให้สังคมไทยได้้นักการเมืองที่ดูเหมือนว่า ใครโกงมากก็ได้คะแนนเสียงมาก ใครโกงน้อยก็ได้คะแนนเสียงน้อยจนกลายเป็นวัฒนธรรมของการเลือกตั้งในท้องถิ่นไทยไปแล้ว

แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

วัฒนธรรมการเลือกระดับท้องถิ่นไทยได้ขยับขับเคลื่อนจากกลายเป็นความเคยชินของประชาชนตามวิถีแห่งประชาธิปไตย โดยที่การเลือกตั้งแต่ละครั้งไม่ว่าเล็กหรือใหญ่ต่างมีการแข่งขันกันอย่างดุเดือด และคิดค้นกลยุทธ์การหาเสียงเพื่อให้ได้คะแนนเสียงและดึงดูดความสนใจของประชาชนในพื้นที่นั้นๆ รวมทั้งการกระทำการทุจริตในรูปแบบต่างๆ จนกลายเป็นสิ่งที่ประชาชนทราบโดยทั่วกันและไม่สามารถแสวงหาหลักฐานการกระทำความผิดดังกล่าวได้ มักจะเห็นได้ว่า การทุจริตรูปแบบการเลือกตั้งเป็นเรื่องธรรมดาที่นักการเมืองนำมาใช้ในการแข่งขันทั้งที่มีการใช้เงินและไม่ต้องการใช้เงินหลายหลายวิธีการ แต่ถึงอย่างไรก็ตามวิธีการเหล่านั้นล้วนแล้วผิดกฎหมายแทบทั้งสิ้น แต่หากความผิดมิได้ก็ด้วยประชาชนเองมิได้ให้ความร่วมมือในการส่งหลักฐานความผิดไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือไม่ต้องการเกี่ยวข้องกับความผิดนั้นๆ จนกลายเป็นความบาดหมางต่อนักการเมืองอันส่งผลกระทบในภายหลัง ดังนั้นในการเลือกตั้งแต่ละครั้งทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องแสวงหาหลักฐานด้วยตนเองและมักจะไร้วิ้วของความผิด แม้ว่าหน่วยงานภาครัฐจะออกกฎหมายต่างๆ มากำชับพฤติกรรมของนักการเมืองมากมายเพียงใดก็ตามเชื่อว่า การทุจริตการเลือกในรูปแบบต่างๆ ยังคงอยู่ในสังคมไทยอย่างนี้ต่อไป ซึ่งในฐานะผู้เขียนเป็นประชาชนคนหนึ่งที่ต้องการจัดการทุจริตให้มากจึงต้องการนำเสนอแนวทางการป้องกันและ

แก้ไขปัญหาดังกล่าวจะสามารถนำไปสู่การใช้ประโยชน์ได้หรือไม่ก็สุดแล้วแต่หน่วยงานที่รับผิดชอบจะเห็นความสำคัญดังต่อไปนี้

แนวทางการป้องกันการทุจริตการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

1) การปฏิรูประบบการหาเสียง ในฐานะนักการเมืองต้องปฏิบัติตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยวิธีการหาเสียงและลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2563 แต่โดยธรรมชาติทั่วไป มักจะเห็นการใช้รถหาเสียง ป้ายหาเสียง การแจกใบปลิว การหาเสียงทางสื่อออนไลน์ เป็นต้น ซึ่งผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งต้องศึกษาระเบียบกฎหมายให้ดีก่อนการเลือกตั้งไม่เช่นนั้นอาจเข้าข่ายกระทำผิดทางกฎหมายได้ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม การเสี่ยงในปัจจุบันกลายเป็นสิ่งที่ประชาชนคุ้นตาเคยชินกันมากทำให้ขาดแรงจูงใจต่อการให้คะแนนหรือสิ่งดังกล่าวมิได้ทำให้ประชาชนคล้อยตามมากนัก หรือผู้สมัครแต่ละคนมักเป็นที่รู้จักของประชาชนดีแล้ว โดยการตัดสินใจเลือกใครนั้นๆ เกิดขึ้นแต่ตั้งก่อนการเลือกตั้ง ดังนั้น การกำหนดแนวทางการหาเสียงอาจต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบใหม่ด้วยการกำหนดบทบาทการหาเสียงให้กลายเป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผ่านการจ่ายเงินของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง การติดป้าย การลงสื่อ และวิธีการอื่นๆ ให้หน่วยงานกลางเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด เช่น กรณีป้ายหาเสียงก็จัดพิมพ์เพียง 1 ป้ายใหญ่ สำหรับการนำไปติดไว้ ณ สถานที่หนึ่งๆ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมและไม่รกรุงรังจนเกินไป การเปิดโอกาสให้แสดงวิสัยทัศน์ก็ให้มีสถานที่กลางเพื่อดำเนินการจัดการประชุมแนวความคิดการพัฒนาเมืองต่อหน้าประชาชนจนครบทุกคนจะช่วยลดภาระการกระทำผิดได้มากขึ้น

2) การเพิ่มสายข่าวในพื้นที่มากขึ้น เป็นการกลยุทธ์ของการหาหลักฐานการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ซึ่งโดยมากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องงบประมาณไปอย่างมากเพื่อการติดตาม ตรวจสอบและการงบประมาณเพื่อการได้มาซึ่งหลักฐานก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของการลงโทษผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง โดยเฉพาะการจัดตั้งศูนย์ป้องกันและปราบปรามการซื้อสิทธิขายเสียง ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ชุดเคลื่อนที่เร็วด้านการข่าว ซึ่งประสานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ภาคประชาชนที่ให้การสนับสนุนตรวจสอบ เฝ้าระวังการ ซื้อสิทธิขายเสียง รวมทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้ช่วยหาเสียงเลือกตั้งร่วมตรวจสอบกันด้วย โดยมีช่องทางดังนี้ 1. แอปพลิเคชัน “ตาสับปรด” รายงานสถานการณ์ได้ทั้งข้อความภาพ เสียง หรือ วิดีโอ 2.สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำจังหวัดและกรุงเทพมหานครทุกแห่ง และ3.บริการสายด่วน กกด. 1444 จะช่วยให้ข้อมูลข่าวสารเก็บเป็นความลับในทางราชการ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ออนไลน์) โดยเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2563 ดังนั้น การเพิ่มสายข่าวที่ประชาชนทั่วไปสามารถส่งสถานการณ์และข้อมูลต่างๆ ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยที่ไม่ต้องระบุตัวตนของผู้ส่งทำให้มีความปลอดภัยอย่างมาก ซึ่งประเด็นนี้อาจจะต้องขยับและเพิ่มจิตสำนึกให้กับประชาชนมากขึ้นว่า การทุจริตการเลือกตั้งเป็นเรื่องของทุกคนในพื้นที่นั้นๆ ที่จะต้องใช้สิทธิ์ของตนเองยับยั้งการกระทำความผิดให้ได้ในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกัน

3) การเพิ่มบทบาทความเป็นกลางผู้นำชุมชน กลุ่มผู้นำที่เป็นทางการมีบทบาทที่สำคัญมาก เนื่องจากต้องดำรงตนเป็นกลาง เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความโปร่งใส และยุติธรรม ประกอบกับในฐานะที่เป็นผู้นำท้องถิ่นต้องถือปฏิบัติตามกฎระเบียบ อย่างเคร่งครัด คอยกำกับดูแล รักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ไม่ให้บุคคลภายนอก เข้ามาก่อเหตุในพื้นที่ในคืนก่อนการเลือกตั้ง โดยจะขอร้องในกลุ่มเครือญาติกันก่อน สร้างแรงจูงใจในประชาชนรู้สึกถึงแนวนโยบาย หรือสิ่งที่ตนจะได้รับคนเหล่านี้ นับว่าเป็นคนกลางที่จะเชื่อมผู้ลงคะแนนกับผู้สมัครเข้าหากันได้ คนกลางจึงมักจะเป็นกลุ่มผู้นำท้องถิ่นทำให้

ผู้สมัครรับเลือกตั้งอาศัยช่องทางนี้ ติดต่อกับกลุ่มผู้นำท้องถิ่นในการระดมคะแนนเสียงชักชวนให้ประชาชนลงคะแนนให้กับพรรคการเมืองนั้นๆ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม กลุ่มผู้นำท้องถิ่นยังคงขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการสำคัญ วิธีการของการเลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้นำที่ท้องถิ่นแบบไม่เป็นทางการ ยังคงพบว่าตนเองไม่ได้เข้าไปมีบทบาท และมีหน้าที่ที่ต้องเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง หน้าที่ของตนเป็นเพียงแต่การเข้าไปใช้สิทธิในการกากบาทเลือกเท่านั้น รวมทั้งปัญหาผู้นำท้องถิ่น ไม่มีความรู้ด้านการบริหารจัดการ จึงไม่รู้ว่าควรจะทำลำดับความสำคัญก่อนหลังของการเลือกตั้ง ส่วนผู้นำท้องถิ่นแบบเป็นทางการ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาระบบอุปถัมภ์แบบไทยๆ จะปรากฏอยู่ในส่วนของการบริหารงานบุคคลในท้องถิ่น ที่มักจะเป็นลูกหลานของนักการเมือง หัวคะแนน การปฏิบัติงานในบางเรื่องต้องระมัดระวังไม่ให้กระทบต่อคนกลุ่มนี้ (เดชา คำเกิด, 2555) เพราะฉะนั้น การแยกบทบาทระหว่างผู้นำชุมชนกับหัวคะแนนออกจากกันจะช่วยให้เกิดความสุจริตได้มาก แต่ต้องไม่ลืมว่านักการเมืองระดับชาติระดับท้องถิ่นมักคลุกคลีและสนิทสนมกับผู้นำชุมชนเหล่านั้นจะกลายเป็นหัวคะแนนของนักการเมืองแบบไม่รู้ตัวจะต้องทำให้ผู้นำชุมชนตระหนักถึงเรื่องนี้

4) การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนให้มากขึ้น โดยเฉพาะการไปใช้สิทธิการเลือกตั้งอันเป็นสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายที่จำเป็นต้องใช้ หากไม่ใช้ประชาชนจะต้องเสียสิทธิหรือถูกจำกัดสิทธิ ได้แก่ 1. สมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ส. หรือ ส.ถ. หรือ ผ.ถ. หรือสมัครรับเลือกเป็น ส.ว. 2. สมัครรับเลือกเป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้าน 3. เข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอน ส.ถ. หรือ ผ.ถ. 4. ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง และข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง 5. ดำรงตำแหน่งรองผู้บริหารท้องถิ่น เลขานุการผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยเลขานุการผู้บริหารท้องถิ่น ประธานที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น ที่ปรึกษา ผู้บริหารท้องถิ่น หรือคณะที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น 6. ดำรงตำแหน่งเลขานุการประธานสภาท้องถิ่น ผู้ช่วยเลขานุการประธานสภาท้องถิ่นและเลขานุการรองประธานสภาท้องถิ่น (เมธา ศิลาพันธ์, 2563: 19) ซึ่งหากจะถามว่าประชาชนจะรู้สึกอย่างไรต่อการถูกจำกัดสิทธิเหล่านี้ หากผู้ที่ไม่สนใจการเมืองหรือมีแนวคิดการลงสมัครเป็นนักการเมืองจะไม่สนใจสิทธิของตนเองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งแต่อย่างไร เพราะในรอบ 4 มักจะมีการเลือกตั้งมากมาย เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งนายกและสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด การเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลทำให้บางครั้งเสียโอกาสในการไปใช้สิทธิได้ ดังนั้น การสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนอาจจะต้องหยิกยักขึ้นเพื่อให้เกิดความง่ายมากขึ้น นอกจากนี้อาจจะสร้างความตระหนักถึงความรู้ต่างๆ ที่ส่อไปในทางทุจริตการเลือกและกระทำผิดกฎหมายโดยไม่รู้ตัวจนกลายเป็นผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่นได้

แนวทางการแก้ไขปัญหาการทุจริตการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

1) กำหนดการเพิ่มโทษบุคคลที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น ปัจจุบันการลงโทษความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 ในกรณีการทุจริตในการเลือกตั้ง โดยมีการลงโทษ 2 กรณี 1. โทษทางอาญา จำคุกสูงสุด 10 ปี และปรับไม่เกิน 200,000 บาท และ 2. โทษทางการเมือง ด้วยการเพิกถอนสิทธิทางการเมือง 1-20 ปี ซึ่งขึ้นอยู่กับความผิดต่างๆ ทั้งนี้ การเพิ่มลงความผิดเกี่ยวกับเลือกตั้งจะมีอยู่ 3 ส่วนประกอบด้วย 1. ในฐานะผู้สมัครรับเลือกตั้ง 2. ในฐานะประชาชนผู้กระทำความผิดโดยจะมีโทษน้อยกว่าผู้ลงสมัคร และ 3. บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการกระทำความผิดนั้นๆ หรือได้รับโทษจากความผิดดังกล่าว โดยทั่วไปมักจะพบน้อยมากเมื่อมีการทุจริตแต่หาหลักฐานไม่ได้ทำให้ผู้กระทำความผิดหลุดพ้นจากความผิดดังกล่าวที่ไม่สามารถเชื่อมโยงความผิดเข้าด้วยกัน แต่ถึงอย่างไรก็ตามการเพิ่มในปัจจุบันแม้จะมีความรุนแรงอย่างมากเพราะการตัดสิทธิทางการเมืองถึง 20 ปีหรือบางกรณีอาจถึงห้ามยุ่งเกี่ยวกับการเมือง

ตลอดชีวิตจะทำให้ถูกหยิบยกขึ้นมาเพื่อการลงโทษ ดังนั้น การลงโทษดังกล่าวจะน้อยจะมากอาจจะมีใช้ประเด็นสำคัญมากนักเพราะแม้กฎหมายจะระบุหนักขนาดใดก็ตามก็ยังมีบททุจริตอยู่อย่างนั้นมิได้เกรงกลัวต่อผลที่จะเกิดขึ้นตามแม้แต่น้อย ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า การลงโทษทางการเมืองควรปรับเป็นห้ามยุ่งเกี่ยวกับการเมืองตลอดชีวิต ยกเว้นสิทธิการเลือกตั้งเพียงเท่านั้น เพื่อการลดจำนวนของผู้ที่คิดใช้เงินซื้อเสียงเพื่อเข้ามาทุจริตคอร์รัปชันจะช่วยให้เกิดความเกรงกลัวไม่มากก็น้อย หรือห้ามแสดงตัวตนทางการเมืองในทุกระดับทั้งท้องถิ่นและระดับชาติใดๆ

2) กำหนดการสรรหาองค์กรหรือบุคคลที่ไม่มีผลได้ผลเสียในการเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการแทนเจ้าหน้าที่รัฐ โดยปกติการทำงานจัดการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นเป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งที่มอบอำนาจให้กับคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดประกอบด้วย 5 ท่าน โดยได้รับการสรรหาตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด สำหรับที่มาของกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนั้น มีที่มาจากสรรหาและแต่งตั้งจากบุคคลผู้มีภูมิลำเนาในจังหวัดนั้นเป็นหลัก โดยให้คำนึงถึงความหลากหลายของอาชีพ การมีส่วนร่วมของสตรี และความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ได้ตลอดเวลา กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปี และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, ออนไลน์) ซึ่งเป็นไปตามระเบียบการสรรหาคณะกรรมการการเลือกตั้งระดับจังหวัด แต่ถึงอย่างไรก็ตามการทำงานของคณะกรรมการนี้มีบทบาทหน้าที่หลักที่ต้องสะท้อนถึงการอำนวยความสะดวกในการจัดการเลือกตั้งมากกว่าอำนาจอื่นๆ และรับรองผลการเลือกตั้งแต่ละครั้ง แต่กระนั้นการสรรหาและการคัดเลือกโดยมากจะมีบุคคลที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนั้นผ่านการคลุกคลีเข้ามาทำหน้าที่ โดยผู้เขียนเห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับนักการเมืองมิได้ถูกแยกออกจากกันอย่างชัดเจน เพราะอยู่ในพื้นที่เดียวกันอาจจะมีเอื้ออำนวยทำให้เกิดความเสียเปรียบได้เปรียบกันได้ ดังนั้น ข้อเสนอแนะก็คือการสรรหาบุคคลนอกพื้นที่จับคู่สลับจังหวัดในการเข้ามาทำหน้าที่ เช่น จังหวัดหนองคายกับจังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น โดยมองถึงความเป็นกลางให้มากที่สุดเพื่อการป้องกันความได้เปรียบต่อผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตนั้นๆ

3) กำหนดกลไกการเพิ่มโทษที่มีผลต่อบุคคลที่เชื่อมโยงถึงสังคมนั้นๆ แม้ว่ากฎหมายการเลือกตั้งจะถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติหลายฉบับ และมีการโทษลงทั้งจำและปรับแล้วก็ตาม ซึ่งโดยมากจะสะท้อนเกี่ยวกับกฎหมายที่สังคมขาดการรับรู้ถึงความผิดดังกล่าวได้ ดังนั้น การเพิ่มโทษดังกล่าวควรมีการกำหนดไว้ในขอบเขตให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้นผ่านระบบและกลไกทางสังคมเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตในอนาคต โดยการสร้างค่านิยมให้กับสังคมต่อการไม่ยอมรับต่อผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งของนักการเมืองให้กลายเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่ และการปฏิเสธเกี่ยวกับผลประโยชน์ทางธุรกิจของนักการเมืองพื้นที่อีกด้วย ซึ่งการลงโทษในทางสังคมอาจสามารถปรับเปลี่ยนวิธีคิดและการทำงานให้กับชุมชนที่ไม่แอบแฝงไปด้วยผลประโยชน์ทางการเมืองใดๆ หากนักการเมืองสร้างประโยชน์เพื่อนำไปสู่การลงสมัครรับเลือกตั้ง ควรสร้างการรับรู้ให้ประชาชนทราบว่ากระทำดังกล่าวเป็นการกระทำดังกล่าวมีผลประโยชน์ในอนาคต และเกิดการต่อต้านผ่านการไม่ลงคะแนนเสียงให้กับผู้รับสมัครรับเลือกตั้งนั้นๆ หรือกล่าวง่ายๆ ว่า การไม่ยอมรับนักการเมืองที่กระทำผิดเพื่อหวังผลตอบแทนในลักษณะต่างๆ และเพิ่มค่านิยมเหล่านี้ให้กับชุมชนพื้นที่ๆ มากขึ้น

สรุป

การวิเคราะห์แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นมีเป้าหมายหลักอยู่การเปิดประตูการรับรู้ของหน่วยงาน และประชาชนให้มากขึ้นเพื่อนำไปแนวทางดังกล่าวที่

เห็นว่าเหมาะสมกับยุคสมัย และแนวทางที่เป็นไปได้มากที่สุดที่สามารถสร้างแนวการป้องกันและการแก้ไขปัญหาการทุจริตการเลือกตั้งที่สะสมปัญหาอย่างยาวนานจนกลายเป็นโรคเรื้อรังให้กับสังคมไทยที่รักษาไม่หาย แม้ว่าบทกำหนดลงโทษจะมากมายเพียงหรือการปรับเปลี่ยนกฎหมายอย่างไร แต่ดูเหมือนว่าสิ่งเหล่านั้นไม่ได้มีอิทธิพลหรือลดกระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งแม้แต่น้อยกลับทำให้หนักการเมืองแสวงแนวทางอื่นๆ เพื่อการชนะการเลือกตั้งให้กับตนเองอย่างนั้น หรือการใช้กลยุทธ์ที่แยบยลมากขึ้นเพื่อหลบเลี่ยงความผิดดังกล่าวให้จับได้ยากขึ้น จึงทำให้ผู้เขียนเห็นการนำเสนอมุมมองดังกล่าวนี้จะช่วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถป้องกันความผิดที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตได้ง่ายและประชาชนมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐได้ง่ายและเพิ่มปริมาณการช่วยเหลือได้อย่างตรงกับเจตนารมณ์ของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- ชงคชาญ สุวรรณมณี. (ม.ม.ป.). **กลไกตามรัฐธรรมนูญเพอปราบการทุจริต**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ณัชชา นุช พิชิตนารัตน์. (2560). บทบาทและปัญหาของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี. **วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา**. 5 (1), 68-89.
- เดชา คำเกิด. (2555). **บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการเลือกตั้งระดับชาติ และท้องถิ่น อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นกรินทร์ เมฆไตรรัตน์. **คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด**. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด> [วันที่ 23 ธันวาคม 2566].
- นัทธมน กันเภา และศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์. (2566). แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตเลือกตั้งท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง. **วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม**. 7 (1), 95-111.
- ปฐวิษฐ์ วัฒนสุข. **การกระทำใดบ้างที่เข้าข่ายทุจริตการเลือกตั้ง?**. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://www.kpi-corner.com/content/5820/content230162-1> [วันที่ 23 ธันวาคม 2566].
- ราชกิจจานุเบกษา. **พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นพ.ศ. 2562**. เล่ม 136 ตอนที่ 50 ก. 16 เมษายน 2562.
- เมธา ศิลาพันธ์. (2563). **108 ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. **ทุจริตเลือกตั้ง เราทำอะไรได้บ้าง?**. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://thaivote.info/c13> [วันที่ 23 ธันวาคม 2566].
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2550). **ประชาธิปไตยท้องถิ่น: แง่คิดเกี่ยวกับนโยบาย สาธารณะในระดับท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.

**จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา
บูรณาการกับศาสตร์ร่วมสมัย พัฒนาจิตใจและสังคม**

**Published by
Graduate School, Chaityaphum Buddhist College,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University**

<https://cyp.mcu.ac.th/>

